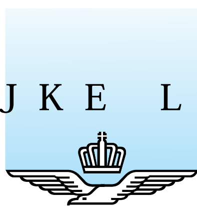
HANDBOEK PRESENTATIE KLu

K O N I N K L I J K E   L U C H T M A C H T

HOOFDSTUK 1

ALGEMEEN

NAAMPLAATJES EN NAAMLINTEN

Naamplaatjes en naamlinten worden verplicht gedragen door alle militairen. Alleen de onderdeelscommandant is bevoegd voor bepaalde diensten of plaatsen, ter bescherming van de pricacy van de militair of om redenen van vlieg- en bedrijfsveiligheid af te wijken van deze verplichting.

NAAMBORDJE:

- Op de jas dagelijks tenue en jas ceremoniële tenue, gecentreerd direct boven de rechterborstzak bevestigen.
- Op het overhemd bevestigd op de klep van de rechterborstzak
- Op de trui, basistenue bevestigd op de strook rechterborst

NAAMLINTJE:

- Jas GVT, bevestigen op de klittenband boven de rechterborstzak.
- Vliegeroverall op het klittenband op de linkerborst.

DRAAGWIJZE NAAMBORDJES EN NAAMLINTEN VROUWELIJKE MILITAIREN

Op de jas dagelijks tenue voor vrouwelijke militairen en het overhemd zonder borstzak wordt het naamplaatje op de overeenkomstige plaats bevestigd als de hierboven beschreven draagwijze.

HOOFDDEKSEL

Elke in uniform geklede militair draagt buiten gebouwen en voertuigen het bijbehorende hoofddeksel.
Alleen in de volgende situaties hoeft men geen hoofddeksel te dragen:

- Als het uit oogpunt van de veiligheid niet is toegestaan.
- wanneer wettelijk, of op basis van veiligheidsvoorschriften, hoofdbescherming verplicht is.

DRAAGWIJZE HOOFDDEKSEL

Het hoofddeksel wordt rechtstandig op het hoofd gedragen. Het haar is aan de voorzijde volledig bedekt. De stormband mag onder de kin worden gedragen wanneer de mogelijkheid tot afwaaien bestaat. Alle hoofddeksels, muts/hoed/ baret, worden zodanig gedragen dat de onderrand van de voorzijde 2 cm boven de lijn van de wenkbrauw blijft.

BIJZONDERHEDEN

De capuchon van de parka mag bij zeer slecht weer worden gedragen, zoals regen, sneeuw, harde wind. Bij het dragen van de capuchon moet het bij de tenue horend hoofddeksel binnen handbereik worden gedragen

SJAALS

De militair mag naar keuze een zwarte of grijze sjaal dragen. De sjaal moet zodanig gedragen worden dat deze aan de achterzijde en opzij niet of weinig buiten de kraag van de jas uitkomt.

HANDSCHOENEN

De leren handschoenen die zijn verstrekt door de Koninklijke Luchtmacht worden gedragen indien dit is bepaald; in overige gevallen naar eigen keuze.

DE SCHOUDERTAS

De vrouwelijke militairen dragen de schoudertas over de linkerschouder

PARAPLU

Bij het uniform is het toegestaan een effen zwarte, grijze of blauwe paraplu te dragen. Dit is echter niet toegestaan bij ceremoniële gelegenheden en formaties.

OVERKLEDING

Overkleding zoals de regenjas, parka, jack, etc. worden altijd gesloten gedragen.

LENGTE VAN DE ROK

De roklengte is: tot op het midden van de knie.

ALGEMEEN

BIJ WELKE GELEGENHEID WELK TENUE

	Gelegenheid	Tenue KLu
1	Officiële aankomst en vertrek van civiele en militaire autoriteiten, indien deze gekleed zijn in ceremoniële tenue, nationaal kostuum, ambtskleding of jacquet	Ceremoniële tenuen (CT) Modeldecoraties Ponjaard
2	Aankomst en vertrek van civiele- en militaire autoriteiten, niet gekleed als vermeld bij punt 1	Dagelijks tenue (DT) Batons
3	Opwachtingbezoeken bij H.M. de Koningin. Ministers, bewindslieden bij bevordering tot opperofficier en bij benoeming van opperofficieren in een militaire functie waarbij hij rechtstreeks onder de minister van defensie is gesteld	Dagelijks tenue (DT) Batons
4	Melden bij de commandant, alsmede dienstreizen en werkbezoeken waarbij het uniform moet worden gedragen	Dagelijks tenue (DT) Batons
5	Nationale herdenking in Amsterdam op 4 mei	Dagelijks tenue (DT) Batons
6	Militaire dodenherdenking	Dagelijks tenue (DT) Modeldecoraties
7	Cocktails en recepties	Dagelijks tenue (DT) Batons
8	Avondevenementen (smoking)	Klein avondtenue (KT) Klein modeldecoraties
9	Avondevenementen (rokkostuum)	Klein avondtenue (KT) Klein modeldecoraties Opperofficieren Groot avondtenue (GT) Ster met orde lint
10	Staatsbezoeken, avondontvangsten ten hove, ontvangsten ministerraad	Tenue als vermelding op de uitnodiging
11	Verschijnen voor een militair rechtscollege of militair justitiële autoriteit	Dagelijks tenue (DT) Batons
12	Beëdigingen	Dagelijks tenue (DT) Modeldecoraties
13	Parades	Tenue als vermeld op de uitnodiging
14	Begrafenissen met (beperkt) militair eerbetoon	Ceremoniële tenue (CT) Modeldecoraties Ponjaard (aoo en hoger)
15	Begrafenissen zonder militair eerbetoon, waarbij men officieel in de stoet of als lid van een deputatie aanwezig is, of individueel	Dagelijks tenue (DT) Batons
16	Bij huwelijksplechtigheden waarbij men officieel tegenwoordig is in de stoet of deputatie	Ceremoniële tenue (CT) Modeldecoraties Ponjaard (aoo en hoger)
17	Bij huwelijksplechtigheden, niet in de stoet of deputatie tegenwoordig, maar waarbij men niettemin in uniform aanwezig wenst te zijn	Dagelijks tenue (DT) Batons
18	Genodigde Verenigde Vergadering der Staten Generaal op Prinsjesdag	Dagelijks tenue (DT) Modeldecoraties
19	Uitreiken van onderscheidingen	Dagelijks tenue (DT) Modeldecoraties

TENUE

BIJZONDERHEDEN

Bij deelname aan een beëdiging waarbij meerdere krijgsmachtdelen zijn vertegenwoordigd, dient het tenue te worden aangepast aan het tenue van het krijgsmachtdeel dat de plechtigheid regelt.
Wanneer een militair een onderscheiding ontvangt, mogen bij officiële uitreikingen geen andere onderscheidingen of batons worden gedragen.

GEVECHTSTENUE WOODLAND

GVT BASISJAS MET T-SHIRT GROEN/CAMOUFLAGE

De GVT basisjas wordt gedragen over de GVT broek. Onder de GVT basisjas wordt het t-shirt groen/camouflage gedragen. Onder de GVT broek worden de zwarte leren laarzen gedragen met zwarte of groene wollen sokken. De GVT broek wordt gedragen met de zwarte geweven broekriem.

GVT BASISJAS MET OVERHEMD

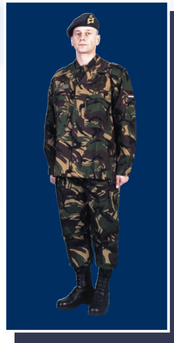
De GVT basisjas wordt over de GVT broek gedragen. Onder de GVT basisjas wordt het GVT overhemd gedragen. Onder de GVT broek worden de zwarte leren laarzen gedragen met zwarte of groene wollen sokken. De GVT broek wordt gedragen met de zwarte geweven broekriem.

GVT BASISJAS, MOUWEN OPGEROLD (MET T-SHIRT GROEN/CAMOUFLAGE)

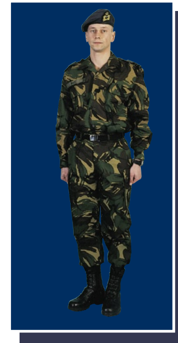
De GVT basisjas wordt gedragen over de GVT broek. Onder de GVT basisjas wordt het t-shirt groen/camouflage gedragen. Onder de GVT broek worden de zwarte leren laarzen gedragen met zwarte of groene wollen sokken. De GVT broek wordt gedragen met de zwarte geweven broekriem.

GVT OVERHEMD LANGE MOUW (MET T-SHIRT GROEN/CAMOUFLAGE)

Het overhemd wordt gedragen in de GVT broek. Onder de GVT broek worden de zwarte leren laarzen gedragen met zwarte of groene wollen sokken. De GVT broek wordt gedragen met de zwarte geweven broekriem.

GEVECHTSTENUE (GVT) Het GVT heeft de mogelijkheid kledingstukken in lagen te dragen. Aangezien temperatuursgevoeligheid en vochtigheid verschillen per persoon, mag de militair zelf kiezen welke combinatie van het GVT hij of zij wil dragen. Commandanten dienen slechts waar noodzakelijk is regelend op te treden. Militairen in opleiding zorgen ervoor dat zij als groep een eenheid van tenue zijn en dragen dus allen hetzelfde tenue. De kleding van het GVT wordt altijd gesloten gedragen. Dit betekent dat alle zakken en ritsen die het GVT heeft gesloten zijn. Het is niet toegestaan de jas van de parka open te dragen. Schrijfgerei mag alleen worden gedragen in de daarvoor gemaakte zakken.

GEVECHTSLAARZEN De laarzen onder het GVT zijn altijd gepoetst en mogen geen slijtage vertonen. De veters worden verborgen onder de schachten van de laarzen. De veters worden kruiselings geregen, zoals staat vermeld in het ‘handboek militair’.

HOOFDDEKSEL: BARET, VECHTPET EN HELM Bij uitvoering van de vredestaken of deelname aan publieksmanifestaties wordt de baret gedragen. De baret wordt rechtstandig op het hoofd gedragen. Aan de voorzijde is het haar volledig bedekt, de onderrand aan de voorzijde is 2 cm (ongeveer 2 vingers) boven de lijn van de wenkbrauw. Het KLu embleem boven het linker oog, de rechterkant van de baret wordt naar het rechter oor getrokken. Tijdens oefeningen of operationele inzet worden in eerste instantie de vechtpet en/of helm gedragen.

GEVECHTSTENUE WOODLAND

GVT OVERHEMD LANGE MOUW, OPGEROLD (MET T-SHIRT GROEN/CAMOUFLAGE)

Het overhemd wordt gedragen in de GVT broek. De mouwen van het overhemd mogen worden opgerold tot boven de elleboog. Onder de GVT broek worden de zwarte leren laarzen gedragen met zwarte of groene wollen sokken. De GVT broek wordt gedragen met de zwarte geweven broekriem.

GVT MET PARKA

De band in het midden van de parka wordt aangesnoerd en passend gemaakt. Elastiek aan de onderzijde wordt vastgemaakt.

GVT MET PARKA (NAAR BINNEN OMGESLAGEN)

De band om het midden van de parka wordt aangesnoerd en passend gemaakt. Elastiek aan de onderzijde wordt vastgemaakt. Vervolgens mag het onderste gedeelte van de parka naar binnen worden omgeslagen.

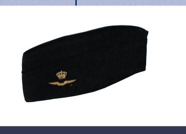
EMBLEMEN OP HET GVT Het is toegestaan om de volgende emblemen in tone-down uitvoering (geweven of geborduurd) te dragen:
Rechter boven mouw: Onderdeel- of squadronemblemen;
Linker borst: emblemen functiegroepen of wapensystemen.

Noot: Betreffende emblemen dienen door de bevelhebber te zijn goedgekeurd.

HERKENNINGSPLAATJE Deze wordt om de hals en onder het overhemd of t-shirt gedragen

REIZEN VAN EN NAAR JE WERK IN HET GVT
Tijdens het reizen tussen woning en plaats van tewerkstelling mag het GVT alleen worden gedragen wanneer wordt gereisd met eigen vervoer of dienstvervoer. Bij gebruik van openbare middelen van vervoer is het dragen van het GVT niet toegestaan.

DAGELIJKS TENUE (DT) MANNEN

HET DT BESTAAT UIT:

- Jas DT met naambordje en onderdeelshanger, broek DT, overhemd lange mouw, broekriem zwart leder, stropdas zwart, sokken zwart, uitgaansschoenen: leder, glad, zwart en laagmodel (KLu), platte pet.
- Variant op DT: met veldmuts of overhemd korte mouw.

BIJZONDERHEDEN: De jas DT wordt altijd gesloten gedragen. Bij het DT mag ook de veldmuts worden gedragen. Bij het DT mogen grijze leren handschoenen worden gedragen, tenzij de commandant anders bepaalt.

TROPEN TENUE (TT): Voor KLu personeel dat is tewerkgesteld in tropische en daarmee gelijkgestelde gebieden is het mogelijk om het DT in een tropenuitvoering te krijgen. Ditzelfde geldt ook voor het Klein- en Groot avondtenue. Het dragen van het TT in Nederland of niet tot de tropen behorende of daarmee gelijkgestelde gebieden is verboden.

VROUWEN DAGELIJKS TENUE (DT)

HET DT BESTAAT UIT:

- Jas DT met naambordje en onderdeelsbroche, rok DT, overhemd lange mouw, stropdas zwart, kousen of panties: naadloos, lichtbruin, 10/15 denier, schoenen: pumpmodel leder zwart hak max. 6 cm of platte hak laagmodel, (KLu) schoudertas zwart leder.
- Variant op DT: met veldmuts, overhemd korte mouw, schoenen platte hak laagmodel zwart en broek DT met broekriem zwart leder.

BIJZONDERHEDEN: De jas DT wordt altijd gesloten gedragen. Bij het DT mogen zwarte leren handschoenen worden gedragen, tenzij de commandant anders bepaalt.

(DT) MET REGENJAS OF PARKA

BIJZONDERHEDEN: Het is toegestaan in plaats van de lange regenjas of de parka een nylon regenjas in de voorgeschreven modellen te dragen mits deze ook voorzien is van rangonderscheidingstekenen. Het is toegestaan om bij de lange regenjas of parka een sjaal te dragen. Bij de regenjas of parka mag de platte pet of de veldmuts worden gedragen.

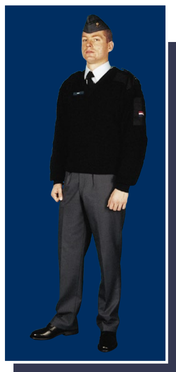
BASIS TENUE (BT) MANNEN

HET BASIS TENUE BESTAAT UIT:

- Trui blauw, broek uniform, broekriem zwart leder, overhemd lange mouw blauw, stropdas zwart, sokken zwart, schoenen zwart glad leder (KLu) vetersluiting laag model, veldmuts, naambordje.
- Variant op BT: bij het BT mag ook de platte pet worden gedragen.

BIJZONDERHEDEN: de trui blauw wordt gedragen over de broek uniform. De broek uniform is hetzelfde als de broek DT.

De mouwen van het overhemd lange mouw, mogen niet worden opgerold.

VROUWEN BASIS TENUE (BT)

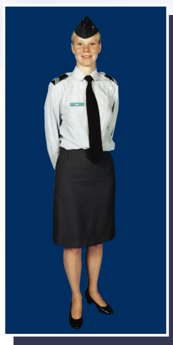

HET BASIS TENUE BESTAAT UIT:

- Trui blauw, rok uniform, overhemd lange mouw blauw, stropdas zwart, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen zwart leder pumpmodel hakhoogte max. 6 cm, schoudertas zwart, veldmuts, naambordje.
- Variant BT: bij het BT mag ook de hoed worden gedragen. Vrouwelijke militairen mogen ook een broek uniform dragen met de broekriem zwart leder. Onder de broek en rok uniform mogen pumps of schoenen zwart glad leder met platte hak worden gedragen.

BIJZONDERHEDEN: de schoudertas wordt over de linkerschouder gedragen. De broek uniform is hetzelfde als de broek DT.

De mouwen van het overhemd lange mouw, mogen niet worden opgerold.

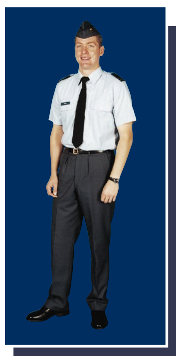
ZOMER TENUE (ZT) MANNEN

HET ZOMER TENUE BESTAAT UIT:

- Broek uniform, broekriem zwart leder, overhemd korte mouw blauw, stropdas zwart, sokken zwart, schoenen zwart glad leder vetersluiting laag model, (KLu) veldmuts, naambordje.
- Variant op ZT: bij het ZT mag ook de platte pet worden gedragen en/of overhemd lange mouw met stropdas.

BIJZONDERHEDEN: het overhemd korte mouw mag met stropdas worden gedragen of met de kraag open. Staat de kraag open dan wordt er uitsluitend een wit T-shirt onder gedragen en is het bovenste knoopje van de kraag open. Indien zonder stropdas, is het niet toegestaan de trui te dragen.

VROUWEN ZOMER TENUE (ZT)

HET ZOMER TENUE BESTAAT UIT:

- Rok uniform, overhemd korte mouw blauw, stropdas zwart, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen zwart leder pumpmodel hakhoogte max. 6 cm, schoudertas zwart, veldmuts, naambordje.
- Variant ZT: bij het ZT mag ook de hoed worden gedragen en/of overhemd lange mouw met stropdas. Vrouwelijke militairen mogen ook een broek uniform dragen met de broekriem zwart leder. Onder de broek en rok uniform mogen pumps worden of schoenen zwart glad leder met platte hak worden gedragen.

BIJZONDERHEDEN: het overhemd korte mouw mag met stropdas worden gedragen of met de kraag open. Staat de kraag open dan wordt er uitsluitend een wit T-shirt onder gedragen en is het bovenste knoopje van de kraag open. Indien zonder stropdas, is het niet toegestaan de trui te dragen. Het dragen van kousen c.q. panties is bij het ZT met rok naar eigen keuze. De schoudertas wordt over de linkerschouder gedragen.

BASIS TENUE (BT) EN ZOMER TENUE (ZT) REGENJAS, PARKA OF JACK

BIJZONDERHEDEN: Het is toegestaan in plaats van de lange regenjas, de parka of het jack een nylon regenjas in de voorgeschreven modellen te dragen mits deze ook voorzien is van epauletten voor rangonderscheiding stekens. Bij de regenjas of parka mag een platte pet c.q. veldmuts worden gedragen.

CEREMONIËLE TENUE (CT) MANNEN

HET CEREMONIËLE TENUE BESTAAT UIT:

- Jas DT, broek DT, overhemd wit, broekriem zwart leder, stropdas zwart, sokken zwart, schoenen uitgaans zwart glad leder vetersluiting laag model, (KLu) pet uniform, goud geborduurde rangonderscheidings-tekens, handschoenen katoen wit, naambordje en onderdeelshanger

.

BIJZONDERHEDEN: de ponjaard wordt gedragen vanaf de rang van AOO. De ponjaard wordt met de greep opwaarts naar voren gedragen. Is bevestigd aan de musketonhaken en maakt een hoek ten opzichte van de grond van 45 graden. De ponjaard wordt niet bedekt door de jas CT. Wanneer men de linkerhand naar beneden strekt kan de greep van de ponjaard worden omvat. Het CT wordt met de regenjas gedragen en daarbij als hoofddeksel de platte pet

CEREMONIËLE TENUE (CT) VROUWEN

HET CEREMONIËLE TENUE BESTAAT UIT:

- Jas DT, rok DT, overhemd wit, stropdas zwart, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen zwart pumpmodel hakhoogte max. 6 cm. Hoed uniform, handschoenen katoen wit, schoudertas zwart leder, naambordje en onderdeelsbroche.

BIJZONDERHEDEN: de schoudertas wordt over de linkerschouder gedragen Het CT wordt gedragen met de regenjas en daarbij als hoofddeksel de hoed.

CEREMONIËLE TENUE KAPEL (CTK) MANNEN EN VROUWEN

HET CEREMONIËLE TENUE KAPEL BESTAAT UIT:

- Kolbak, jas CT, broek CT, overhemd wit zonder boord, kraagboord wit, sokken zwart, schoenen uitgaan zwart glad leder vetersluiting laag model, handschoenen katoen wit, schouderriem met muziektas, koppel kapel leder wit.

BIJZONDERHEDEN: de ponjaard met afhangriemen en sjerp worden alleen gedragen door de dirigent en kapelmeester. De sabel met draagriem is alleen voor de tamboer-maître. De schouderriem met muziektas en de koppel kapel leder wit wordt niet gedragen door de dirigent en kapelmeester.
Het CTK is voor mannen en vrouwen gelijk.

WANNEER?: wanneer men namens de KLu Kapel optreedt, wordt het CTK gedragen bij de volgende gelegenheden: staatbezoeken en officiële bezoeken van buitenlandse staatshoofden, jaarlijkse opening van de zitting van de Staten-Generaal, aanbieding van geloofsbrieven aan H.M. de Koningin, taptoes, staatsuitvaarten, wanneer zulks door of vanwege de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten wordt bevolen.

CONCERTTENUE KAPEL (CK) MANNEN EN VROUWEN

HET CONCERTTENUE KAPEL HEREN BESTAAT UIT:

- Jas CK, broek CK, middelband (cumberbund) zwart, overhemd smoking wit piqué liggende boord, goudgeborduurde rangonderscheiding stekens, vlinderdas zwart, sokken zwart langmodel, schoenen uitgaans zwart glad leder vetersluiting laag model (KLu).

HET CONCERTTENUE KAPEL DAMES BESTAAT UIT:

- Jas CK, broek CK, blouse avondtenue, vlinderstrik zwart, goudgeborduurde rangonderscheidingstekens, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/ 15 denier, schoenen zwart glad leder pumpmodel hakhoogte max. 6 cm, handtas zwart enveloppe model.

BIJZONDERHEDEN: het CK ziet eruit als het klein avondtenue voor officieren. Militairen beneden de rang van Vaandrig hebben ra ngonderscheidingstekens op de schouders, i.p.v. opgestikt aan het uiteinde van de mouwen zoals het klein avondtenue die heeft.

De handtas wordt gedragen in de linkerhand of over de linkerschouder.

GELEGENHEIDSTENUE CADETTEN

GT MANNELIJKE CADETTEN

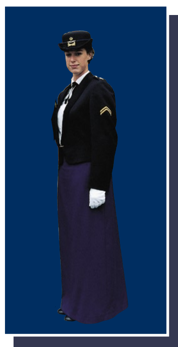
- Pet GT, uniform GT, overhemd wit zonder boord, boord wit staand, sokken zwart, , schoenen uitgaans zwart glad leder (KLu) vetersluiting laag model, handschoenen katoen wit.

GELEGENHEIDSTENUE CADETTEN

GT VROUWELIJKE CADETTEN

- Hoed GT, jas GT, rok kort GT, overhemd GT wit, lavallière zwart, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen zwart glad leder pumpmodel hakhoogte max. 6 cm, handschoenen katoen wit, handtas zwart envelopmodel.
- Variant op GT: is het avondtenue vrouwelijke cadetten. In plaats van de rok kort GT wordt dan de rok lang GT gedragen.

BIJZONDERHEDEN: De handtas wordt gedragen in de linkerhand of over de linkerschouder.

GELEGENHEIDSTENUE CADETTEN

GELEGENHEIDSTENUE CADETTEN MET MANTEL

Als overkleding draagt men de mantel.

KLEIN AVONDTENUE OFFICIER (KA) MANNEN

HET KLEIN AVONDTENUE BESTAAT UIT:

- Jas avondtenue, broek avondtenue, vest blauw, overhemd smoking wit piqué liggende boord, vlinderdas zwart (max. hoogte 5 cm, breedte 12,5 cm), sokken zwart, schoenen uitgaans zwart glad leder vetersluiting laag model (KLu), pet uniform, handschoenen katoen wit.

BIJZONDERHEDEN: Als overkleding draagt men de regenjas.Wanneer een (reserve)officier of Vaandrig niet in bezit is van het KA dan wordt het DT gedragen met wit overhemd, zwarte vlinderdas, gouden rangonderscheidingstekens en handschoenen katoen wit, naambordje en onderdeelshanger. Op de broek KA zit aan de buitenzijde een donkerblauwe bies.

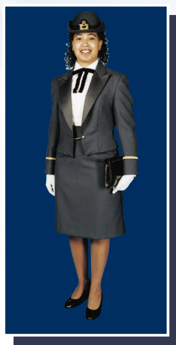
KLEIN AVONDTENUE OFFICIER (KA) VROUWEN

HET KLEIN AVONDTENUE BESTAAT UIT:

- Jas avondtenue, rok lang avondtenue, blouse wit avondtenue, lavallière zwart, kousen c.q. panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen zwart glad leder pumpmodel hakhoogte max. 6 cm, hoed uniform, handschoenen katoen wit, handtas zwart envelopmodel.
- Variant op KA: KA met de rok kort.

BIJZONDERHEDEN: De handtas wordt gedragen in de linkerhand of over de linkerschouder.
De overkleding die men draagt bij het KA is de regenjas. Wanneer een (reserve)officier of Vaandrig niet in bezit is van het KA dan wordt het DT met de rok DT gedragen met wit overhemd, zwarte damesdas, gouden rangonderscheidingstekens en handschoenen katoen wit, naambordje en onderdeelsbroche.

KLEIN AVONDTENUE (KA) DAMES VOOR ONDEROFFICIEREN, KORPORAALS EN SOLDATEN

- DT gedragen met de rok, wit overhemd, zwarte damesdas, handschoenen katoen wit, gouden rangonderscheidingstekens, naambordje en onderdeelsbroche.

HEREN KLEIN AVONDTENUE (KA) VOOR ONDEROFFICIEREN, KORPORAALS EN SOLDATEN

- DT, wit overhemd, zwarte vlinderdas, handschoenen katoen wit, gouden rangonderscheidingstekens, naambordje en onderdeelshanger

FUNCTIONELE KLEDING

VLIEGEROVERALL

- Vliegeroverall, onderkleding: groen t-shirt, camouflage t-shirt of de vlieger coltrui. Baret of veldmuts.

BIJZONDERHEDEN: als overkleding mag uitsluitend het groene vliegerjack worden gedragen. Tijdens het reizen tussen woning en werkplaats mag de vliegeroverall alleen gedragen worden wanneer men reist met eigen vervoer of dienstvervoer.
Behalve de onderstaande onderscheidingstekens, mogen er verder geen onderscheidingstekens worden gedragen op het vliegeroverall:

vliegerwing en naam op de linkerborst; squadron-embleem op de rechterborst; vliegtuigtype-aanduiding op de linker bovenmouw; specifieke badge (WIO, TLP. enz) op de rechterbovenmouw.

TENUE ARTS/VERPLEEGKUNDIGE

- Jas uniform wit, broek uniform wit, broekriem zwart, t-shirt wit, sokken wit, schoenen wit laagmodel, rangonderscheidingstekens blauw, naamplaatje (op de bovenrand van de rechterborstzak), baret.
- Variant op tenue arts/verpleger: met de trui blauw.

BIJZONDERHEDEN: als overkleding op het tenue arts/verpleegkundige wordt de blauwe parka of de gele veiligheidsjas gedragen.

TENUE BRANDWEER

- Jas brandwerend zwart/geel met reflecterende strepen, broek brandwerend met reflecterende strepen, helm brandwerend, handschoenen brandwerend, t-shirt groen/camouflage, sokken, laarzen brandwerend.
- Variant op tenue brandweer: het is toegestaan om op de broek brandweer de basisjas GVT te dragen. Bij deze combinatie draagt men buiten de vliegveiligheidsgebieden de baret.

BIJZONDERHEDEN: bovenstaande variant op het tenue brandweer mag alleen brandweerpersoneel gebruiken, waarvan een onmiddellijke paraatheid wordt verlangd.

TENUE HORECA KOK

- Blauw geruite broek, wit hemd, koksmuts wit

TENUE HORECA DAMES/HEREN

DAMES

- Rok zwart, overhemd wit, vest zwart, strik zwart, schoenen zwart leder glad pumpmodel hak hoogte max. 6 cm
- Variant op horeca: met korte mouw

HEREN

- Broek zwart, overhemd wit, vest zwart, strik zwart, schoenen zwart glad leder
- Variant: met korte mouw

VIP TENUE HORECA HKKLU

HEREN

- Broek zwart, jas zwart met blauwe kraag waarop de schouders de staftekens zijn afgebeeld, overhemd wit, strik blauw, schoenen zwart glad leder

DAMES

- Rok zwart, jas zwart met blauwe kraag waarop de schouders de staftekens zijn afgebeeld, overhemd wit, strik blauw, schoenen zwart leder pumpmodel hak hoogte max. 6 cm, panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier

SPORTTENUE MANNEN EN VROUWEN

- Korte broek blauw, t-shirt lange mouw blauw/wit (met borstembleem), sportschoenen.
- Variant: fietsbroek blauw (niet door de KLu verstrekt).

- Trainingspak defensie: broek blauw, trainingsjas blauw (met borstembleem), t-shirt lange mouw blauw/wit (met borstembleem), sportschoenen.

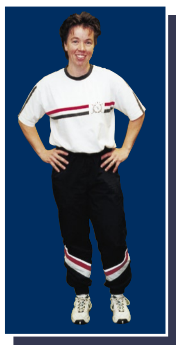
TENUE SPORTFUNCTIONARIS

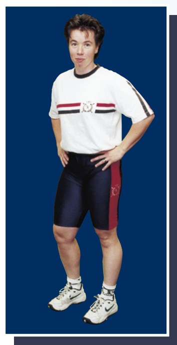
MANNEN EN DAMES

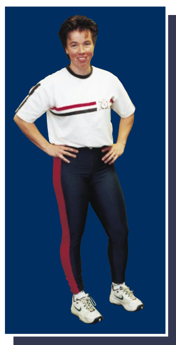
- joggingpak: broek blauw, trainingsjas blauw met naambordje en sportembleem, t-shirt wit met sportembleem, sportsokken wit, sportschoenen.
- Variant op joggingpak: broek blauw, trui blauw met sportembleem, t-shirt wit met sportembleem, sportsokken wit, sportschoenen.

- Sporttenue binnen: fietsbroek kort blauw, t-shirt wit met sportembleem, sportsokken wit, sportschoenen.
- Variant op sporttenue: met lange fietsbroek blauw met rode streep, t-shirt wit, sportsokken wit, sportschoenen.

TENUE STEWARD/STEWARDESS

HEREN

- Broek zwart, jas zwart met KLu wing, overhemd wit korte mouw met naambordje, stropdas KLu met KLu-wapen, platte pet zwart met KLu-embleem voor Onderofficier, schoenen zwart leder,
- Variant op tenue steward: met overhemd korte mouw met naambordje.

DAMES

- Rok blauw, jas blauw met wing, jurk blauw, overhemd wit korte mouw, sjaal KLu, panties naadloos kleur lichtbruin 10/15 denier, schoenen pumpmodel zwart hak max. 6 cm, bolhoedje zwart met KLu-embleem voor Onderofficier.

TOEBEHOREN TENUEN

TOEBEHOREN DT:

- Handschoenen vrouwen: zwart leder
- Handschoenen mannen: grijs leder
- Sjaal
- Schoudertas zwart leer dames
- Schoenen vrouwen: platte hak en pumpmodel hak hoogte max. 6 cm
- Schoenen mannen: (KLu) uitgaans zwart glad leder vetersluiting laag model

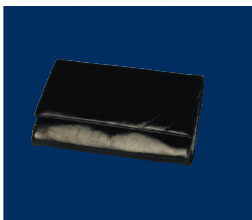
TOEBEHOREN CT, GT, KA EN GA

- Enveloppetas zwart
- Handschoenen katoen wit

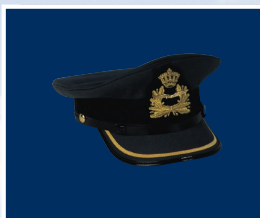

TOEBEHOREN TENUEN

PLATTE PET MANNEN

- Soldaat, Korporaal en Onderofficier
- Adjudanten
- Luitenant en Kapitein
- Majoor/Luitenant-Kolonel
- Kolonel
- Generaal

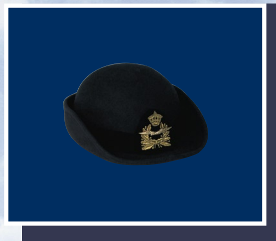
TOEBEHOREN TENUEN

BOLHOEDJE VROUWEN

- Soldaat, Korporaal tot en met Sergeant-Majoor
- Adjudant
- Luitenant en Kapitein
- Majoor/Luitenant-Kolonel
- Kolonel
- Commodore } N.N.B.
- Generaal

TOEBEHOREN TENUEN

VELDMUTS MANNEN

- veldmuts Soldaat, Korporaal, Onderofficier, Vaandrig
- veldmuts Officieren

VELDMUTS VROUWEN

- veldmuts Soldaat, Korporaal, Onderofficier, Vaandrig
- veldmuts Officieren

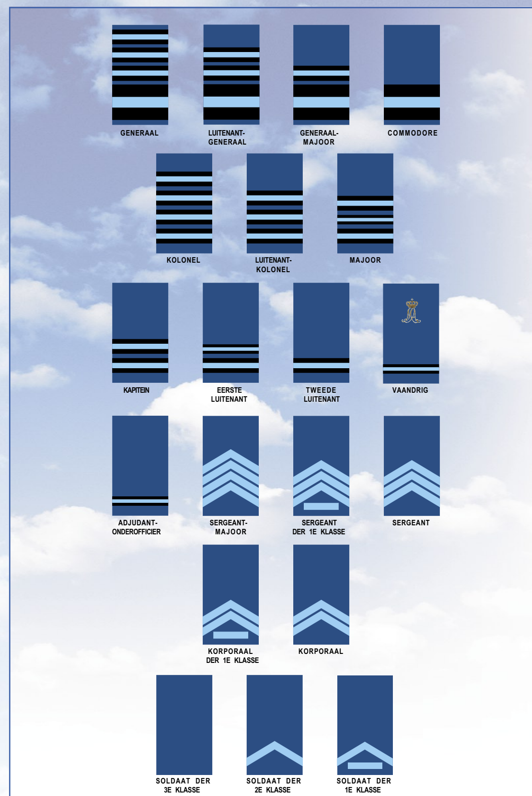

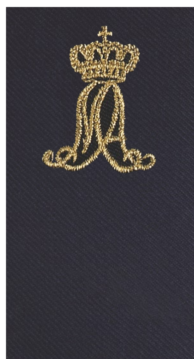
HOOFDSTUK 2

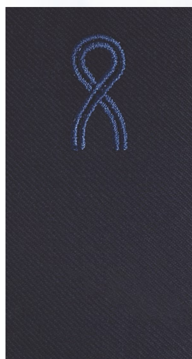
RANG- EN STANDONDERSCHEIDINGS TEKENS

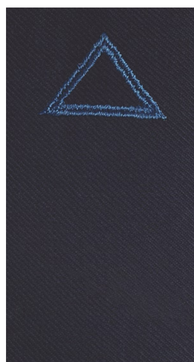
De militairen in opleiding

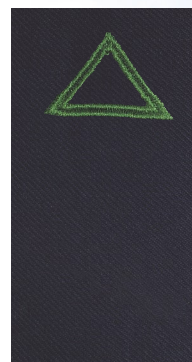
a Officier in Opleiding
b Onderofficier in Opleiding, beroeps onbepaalde tijd
c Onderofficier in Opleiding, beroeps bepaalde tijd
d Korporaal in Opleiding, beroeps bepaalde tijd

a

b

c

d

RANGONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR JAS CT

De rangonderscheidingstekens bestaan voor militairen vanaf de rang van Sld[1] m.u.v. cadetten. De galons en chevrons zijn van gouddraad. Deze rangonderscheidingstekens worden alleen gedragen op de jas CT.

ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR GESPECIALISEERDE BEKWAAMHEID

DE CATEGORIE ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR GESPECIALISEERDE BEKWAAMHEID BESTAAT UIT:

BREVETTEN VOOR LUCHTVARENDEN;
ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR HOGERE MILITAIRE OF ACADEMISCHE VORMING;
ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR SPECIALISTISCHE MILITAIRE BEKWAAMHEID.

BREVETTEN VOOR

VLIEGER

WAARNEMER

LUCHTFOTOGRAAF

BOORDTELEGRAFIST

BOORDMONTEUR

(ASSISTENT-) BOORDGEVECHTSLEIDER

BOORDVLIEGPROEFKUNDIGE

LUCHTGEWONDEN TRANSPORTBEGELEIDER

LUCHTVARENDEN

TECHNISCH LID
VLIEGTUIGBEMANNING

STEWARD/STEWARDESS

BREVETTEN VOOR LUCHTVARENDEN

DRAAGWIJZE:

1) Op de jas dagelijks/ceremoniële tenue: als draagspeld in de vorm van zwaargewicht metaal.
Midden boven de linker borstzak, de onderzijde van het onderscheidingsteken op 25mm afstand van de bovenzijde van de borstzak, afhankelijk van het aantal batons.
Buitenlandse brevetten voor luchtvarenden: op de overeenkomstige plaats als hierboven beschreven, alleen boven de rechterborstzak. Het buitenlands brevet wordt gedragen in de standaard-uitvoering.

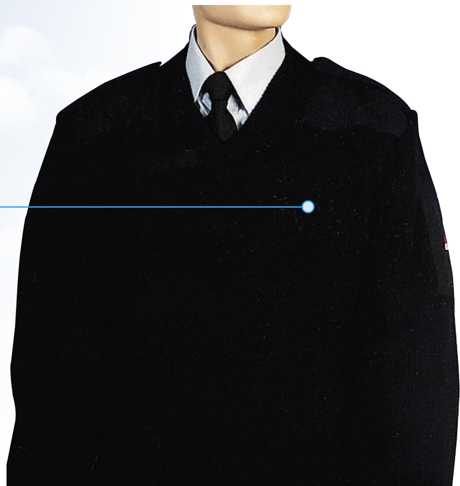

1)

2) Op de trui basistenue: in stoffen uitvoering op de met de jas dagelijks tenue overeenkomstige plaats.
Het dragen van een buitenlandse brevetten voor luchtvarenden op de trui is verboden.

2)

3) Op het overhemd: als draagspeld in lichtgewicht (verkleind model vergeleken met de zwaargewicht speld), boven de klep van de linkerborstzak, gecentreerd.

3)

BREVETONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR

VLIEGERARTS

VLIEGERPSYCHOLOOG

ARTS (GOUDKLEURIG)

TANDARTS (ZILVERKLEURIG)

PREDIKANT

AALMOEZENIER

RABBIJN

RAADSMAN

HOGERE OF ACADEMISCHE VORMING

APOTHEKER

HOGERE STAF VORMING

HOGERE TECHNISCHE VORMING

MILITAIR JURIDISCHE VORMING

HOGERE BEDRIJFSWETENSCHAPPELIJKE VORMING
(VOORHEEN HOGERE ECONOMISCHE VORMING)

HOGERE GEDRAGSWETENSCHAPPELIJKE VORMING

HOGERE MILITAIRE VORMING
(HOGERE STAF VORMING VAN DE KL)

REGISTERACCOUNTANT

BREVETONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR

HOGERE BEKWAAMHEID MILITAIRE LICHAMELIJKE OPVOEDING EN SPORT

NOOT:

(1) Van de Nederlandse onderscheidingstekens voor hogere militaire of academische vorming worden er niet twee of meer tegelijkertijd gedragen. De militair die heeft voldaan aan de eisen voor meerdere hogere brevetten, draagt het onderscheidingsteken dat het meest overeenkomt met de beklede functie.

(2) De militair die tevens gerechtigd is tot het dragen van een brevet voor luchtvarende, draagt het brevetonderscheidingsteken voor hogere militaire of academische vorming direct boven het onderscheidingsteken voor luchtvarende.

(3) Buitenlandse onderscheidingstekens voor hogere militaire of academische vorming mogen slechts worden gedragen –nooit meer dan één- indien de militair ook in het bezit is van het overeenkomstige Nederlandse brevet. Het buitenlandse brevet mag alleen gedragen worden, als men ook het Nederlandse brevet draagt.

HOGERE OF ACADEMISCHE VORMING

DRAAGWIJZE:

1) Op de jas dagelijks/ceremoniële tenue: als draagspeld in de vorm van zwaargewicht metaal.
Midden boven de linker borstzak, de onderzijde van het onderscheidingsteken op 25mm afstand van de bovenzijde van de borstzak.
Voor buitenlandse onderscheidingstekens: op de overeenkomstige plaats, alleen boven de rechterborstzak. Het buitenlandse onderscheidingsteken wordt gedragen in de kleinste standaard-uitvoering. Het buitenlandse brevet mag alleen gedragen worden, als men ook het Nederlandse brevet draagt.

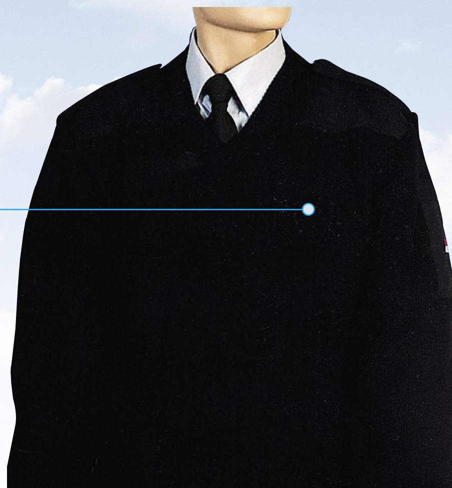

1)

2) Op de trui basistenue: in stoffen uitvoering op de overeenkomstige plaats als de jas dagelijks tenue.
Het dragen van een buitenlandse onderscheidingsteken is op de trui verboden.

2)

3) Op het overhemd: als draagspeld in lichtgewicht (verkleind model vergeleken met de zwaargewicht speld), boven de klep van de linkerborstzak, gecentreerd.

3)

BREVETONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR

GENEESKUNDIGE BEKWAAMHEID

SPORTINSTRUCTEUR

PARACHUTIST A-BREVET

PARACHUTIST B-BREVET

OUD-COMMANDO

EX-LUCHTMOBIEL

ADMINISTRATIE

INSTRUCTEUR

SPECIALISTISCHE BEKWAAMHEID

NOOT:

Het gelijktijdig dragen van meerdere onderscheidingstekens, die op identieke wijze worden gedragen is verboden.
De militair die gerechtigd is tot het dragen van meerdere onderscheidingstekens voor specialistische militaire bekwaamheid draagt het onderscheidingsteken dat het meest overeenkomt met de beklede functie.

GENEESKUNDIGE BEKWAAMHEID

DRAAGWIJZE: De draagspeld, in de vorm van zwaargewicht metaal, wordt op het midden van de plooi van de linker borstzak van de jas dagelijks/ceremoniële tenue gedragen. De draaginsigne voor op het overhemd wordt gedragen boven de klep van de linkerborstzak, gecentreerd. De stoffen uitvoering voor op de trui basistenue, wordt op de gelijke wijze gedragen als op het overhemd.

SPORTINSTRUCTEUR

DRAAGWIJZE: De onderzijde van het embleem moet op 13 cm afstand van het uiteinde van de linkermouw van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue.

PARACHUTIST A-BREVET/ B-BREVET

DRAAGWIJZE: Op de jas dagelijks/ceremoniële tenue. Midden boven de linker borstzak, de onderzijde van het onderscheidingsteken op 25mm afstand van de bovenzijde van de borstzak, afhankelijk van het aantal batons.

VOOR WIE: voor de militair die één of meer operationele sprongen heeft gemaakt en deze kan aantonen.
Indien de militair tevens gerechtigd is tot het dragen van een onderscheidingsteken voor luchtvarende of een andere onderscheidingsteken dat overeenkomstig gedragen wordt, moet het onderscheidingsteken voor parachutist gedragen worden op de overeenkomstige plaats boven de rechter borstzak. Op de trui basistenue wordt het onderscheidingsteken voor parachutist niet gedragen in combinatie met een ander onderscheidingsteken.

OUD-COMMANDO

DRAAGWIJZE: Draagspeld midden boven de rechter borstzak van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue, onderzijde van het onderscheidingsteken op 10 mm afstand van de bovenzijde van de klep van de borstzak, afhankelijk van het aantal batons.

EX-LUCHTMOBIEL

DRAAGWIJZE: Draagspeld midden boven de rechter borstzak van de jas dagelijks/ ceremoniële, onderzijde van het onderscheidingsteken op 10 mm afstand van de bovenzijde van de klep van de borstzak, afhankelijk van het aantal batons.

ADMINISTRATIE

DRAAGWIJZE: Een goudkleurig kroontje op 13 cm onder de schoudernaad op de rechtermouw van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue en de trui basistenue.

INSTRUCTEUR

DRAAGWIJZE: Een zilverkleurig kroontje op 13 cm onder de schoudernaad op de rechtermouw van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue en de trui basistenue.

BREVETONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR

EXPLOSIEVEN OPRUIMER

MUZIKANT

LUCHTVERKEERSBEVEILIGING

SPECIALISTISCHE BEKWAAMHEID

EXPLOSIEVEN OPRUIMER

DRAAGWIJZE: De onderzijde van het onderscheidingsteken op 13 cm afstand van het uiteinde van de linker mouw van de jas dagelijks/ceremoniële tenue.

MUZIKANT

DRAAGWIJZE: Op beide kraageinden van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue.

LUCHTVERKEERSBEVEILIGING

DRAAGWIJZE: Zie draagwijze brevetten voor luchtvarenden.

VAARDIGHEIDS-ONDERSCHEIDINGSTEKENS

MILITAIRE LICHAMELIJKE VAARDIGHEDEN: BRONS EN BLAUW

ZWARE MILITAIRE LICHAMELIJKE VAARDIGHEDEN: ROOD

SCHERPSCHUTTER
(De militair draagt de lamel bij de scherpschutter insignes waarvoor hij gerechtigd is)

WAPENMEESTER

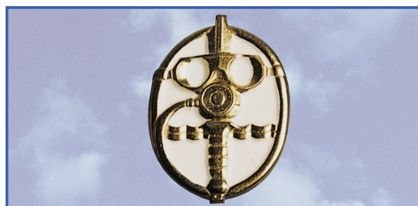
UITMUNTEND CHAUFFEUR

MILITAIRE 24-UURS RIT

ROTSKLIMMEN/WERKEN OP HOOGTE

SPORTDUIKEN

KOUDWEERTRAINING

SCHUTTER LANGE AFSTAND

VAARDIGHEIDS-ONDERSCHEIDINGSTEKENS

DRAAGWIJZE:

M.u.v. wapenmeester worden de vaardigheidsonderscheidingstekens midden op de plooi van de linker borstzak van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue gedragen. De bronzen lamel bij het onderscheidingsteken scherpschutter dient als opvulling te worden gebruikt, wanneer de militair niet beschikt over meer dan één lamel.

Het dragen van meer dan één vaardigheids-onderscheidingsteken is niet toegestaan.

BRONZEN LAMEL

ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR HET KLEIN

VLIEGERARTS

VLIEGERPSYCHOLOOG

ARTS

TANDARTS

APOTHEKER

PREDIKANT

AALMOEZENIER

RABBIJN

RAADSMAN

HOGERE STAF VORMING

HOGERE TECHNISCHE VORMING

MILITAIR JURIDISCHE VORMING

AVONDTENUE EN HET GROOT AVONDTENUE

DRAAGWIJZE:

Een stoffen uitvoering (kleiner van model dan de stoffenuitvoering van de trui basistenue) op de jas Klein Avondtenue. Bevestigd op de overeenkomstige plaats van het zwaargewicht metalen onderscheidingsteken voor de jas dagelijks/ ceremoniële tenue voor de categorie luchtvarenden.

ONDERSCHEIDINGSTEKENS VOOR HET KLEIN

HOGERE BEDRIJFSWETENSCHAPPELIJKE VORMING
(voorheen Hogere Economische Vorming)

HOGERE GEDRAGSWETENSCHAPPELIJKE VORMING

REGISTERACCOUNTANT

HOGERE BEKWAAMHEID MILITAIRE LICHAMELIJKE OPVOEDING EN SPORT

VLIEGER

WAARNEMER

(ASSISTENT-) BOORDGEVECHTSLEIDER

BOORDTELEGRAFIST

TECHNISCH LID VLIEGTUIGBEMANNING

LUCHTVERKEERSBEVEILIGING

AVONDTENUE EN HET GROOT AVONDTENUE

ONDERDEELSHANGERS

HOOFDKWARTIER KONINKLIJKE LUCHTMACHT: STAF
BEVELHEBBER DER LUCHTSTRIJDKRACHTEN
EN KORPS LUCHTMACHT STAVEN

STAF TACTISCHE LUCHTMACHT

VLIEGBASIS LEEUWARDEN

VLIEGBASIS TWENTHE

VLIEGBASIS VOLKEL

VLIEGBASIS EINDHOVEN

GROEP GELEIDE WAPENS

ONDERDEELSHANGERS

DRAAGWIJZE:

De hanger wordt gedragen op de plooi van de rechter borstzak. De broche voor vrouwelijke militairen wordt op de overeenkomstige plaats gedragen.

INSPECTEUR GENERAAL KRIJGSMACHT

DRAAGWIJZE: 60 mm onder de schoudernaad op de rechter mouw van de jas dagelijks/ ceremoniële tenue.

NOOT:

Niet Koninklijke Luchtmacht onderdelen dragen de onderdeelshanger op de overeenkomstige plaats als de hierboven beschreven draagwijze.

ONDERDEELSHANGERS

LUCHTMACHT METEOROLOGISCHE GROEP

AIR OPERATIONS CONTROL STATION NIEUW MILLIGEN

TACTISCHE HELIKOPTER GROEP KONINKLIJKE LUCHTMACHT

VLIEGBASIS GILZE-RIJEN

VLIEGBASIS SOESTERBERG

VLIEGVEILIGHEIDS OEFEN- EN TEST CENTRUM

KONINKLIJKE MILITAIRE SCHOOL LUCHTMACHT/ VLIEGBASIS WOENSDRECHT

LOGISTIEK DIVISIE WOENSDRECHT

ONDERDEELSHANGERS

KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE

LOGISTIEKE DIVISIE RHENEN

STAF INSPECTEUR GENERAAL KRIJGSMACHT

LUCHTMACHT CIS GROEP

HOOFDSTUK 3

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

Van de luchtmachtmilitair wordt verwacht dat hij zich weet te presenteren in alle voorkomende omstandigheden. Luchtmachtmilitairen komen in aanraking met zo goed als alle lagen van de Nederlandse bevolking en krijgen te maken met (bezoeken van) aanzienlijke en hooggeplaatste personen, zowel in Nederland als in het buitenland. Ook kan hij worden aangewezen voor functies in internationale staven of bij diplomatieke vertegenwoordigingen. Zijn omgangsvormen dienen derhalve geen punt van kritiek of opmerkingen te zijn.
De leidinggevenden dienen het voorbeeld te geven aan zijn ondergeschikten in innerlijke en uiterlijke beschaving en zich ook daardoor als 'meerdere' weten te presenteren.
Goede omgangsvormen veraangenamen het leven en de (sociale) omgeving, ongeacht waar je bent of welke functie dan ook bekleedt, daarbij geef je door je correct te gedragen blijk van respect voor mensen in je omgeving. Gerespecteerd worden is iets dat we allemaal willen. Het uniform van de Koninklijke Luchtmacht valt op. Wees je daarom bewust van de Engelse uitdrukking:

YOU NEVER GET A SECOND CHANCE TO MAKE A FIRST IMPRESSION

De Koninklijke Luchtmacht heeft een goede reputatie hoog te houden. Het is gemakkelijker een goede reputatie te beschadigen dan te vestigen. Iedere luchtmachtmilitair dient zich daarvan bewust te zijn en moet bedenken, dat ook aan het individuele gedrag die reputatie wordt afgemeten, ongeacht waar je bent, in binnen- en buitenland, op de thuisbasis of daarbuiten.

Tenslotte. Alle boekwerken op het gebied van de etiquette beschrijven over het algemeen 'hoe het hoort' of 'hoe het is gewenst'. Het zijn beschreven observaties en moeten worden gezien als de grootste gemene deler op het gebied van hoffelijkheid bij de omgang met mensen. Het zijn geen wetten van Meden en Perzen. Vanuit die optiek is deze bundel samengesteld. Deze heeft het karakter van een advies, of zo je wilt, een wijze raad. Als je handelt naar wat er staat, ga je niet in de fout bij het voorkomend omgaan met elkaar.

* Op de volgende pagina's dient in plaats van 'hij' waar van toepassing 'zij' te worden gelezen en de daarmee samenhangende grammaticale consequenties.
** Er is een apart hoofdstuk gewijd aan 'tutoyeren'. De hele bundel is in de jij vorm geschreven. Bij het lezen ervan zal het duidelijk zijn dat de z.g. basisregel 2 is toegepast.
*** Soms plaatst het naleven van gedragsregels mensen voor dilemma's. Een man laat een vrouw voorgaan. Een militaire mindere laat een militaire meerdere voorgaan. Wat nu als een vrouwelijke luitenant en een mannelijke majoor een vertrek betreden? Wie laat wie voorgaan? Er is geen eenduidig antwoord mogelijk. De situatie zal bepalend zijn. Het gezond verstand is hier de richtlijn.

2. OMGANGSVORMEN EN BESCHAVING

Omgangsvormen zijn uiterlijke tekenen van beschaving die terug te voeren zijn tot de traditie van een volk of van een bevolkingsgroep. Zij wisselen met de tijden en met de mode. Bovendien wat bij de ene natie correct wordt geacht, kan soms door een ander volk worden veroordeeld.

Omgangsvormen vergemakkelijken en veraangenamen

Omgangsvormen zijn er niet om de omgang moeilijker te maken, maar juist makkelijker en aangenamer. Goede omgangsvormen zijn feitelijk niets anders dan de uiting van wellevendheid, dat wil zeggen van een levenshouding, waarbij men er op uit is om anderen zo min mogelijk te hinderen door woord of gedrag.

Ieder heeft het recht om binnen zekere grenzen te doen en te zeggen wat hij of zij wil. Maar een juist begrip van wellevendheid geeft aan dat recht toch nog een beperking. Dit laatste doet zich telkens voor, wanneer je onvoldoende acht slaat op het recht van een ander om niet, of zo min mogelijk, te worden gehinderd. Daarbij moet je je afvragen of omdat iets mag, het ook perse móet.

Daarom behoort iemand met goede omgangsvormen in de eerste plaats te zijn: bescheiden, oplettend, van goede wil, tactvol, vriendelijk, hoffelijk, hulpvaardig en beheerst. Geen van deze eigenschappen doet ook maar in het minst afbreuk aan een juist besef van eigenwaarde. Ze vragen wel innerlijk discipline en zelfbeheersing. Hierbij dringt de vaak gehoorde misvatting zich op dat dienstbaarheid (iemand ter wille zijn) hetzelfde zou zijn als dienstknecht zijn. Dit is precies het verschil.

Goede omgangsvormen voorkomen misverstanden

Sommige mensen zeggen dat zij goede omgangsvormen maar onzin vinden. Soms weet men het echt niet of wil men niet toegeven niet te weten hoe het hoort. Toch kunnen ze (ongewild) schade berokkenen aan (het imago van) zichzelf, hun beroepsgroep en de KLu. Goede omgangsvormen hebben altijd in hoge mate ertoe bijgedragen onnodige wrevel, wrijving en misverstanden te voorkomen. En wie wil dat nou niet?

Wees daarbij vriendelijk. Vriendelijkheid kost geen extra moeite en je doet je omgeving er nog een plezier mee ook. Elk optreden, hoe vormelijk correct ook, mist de nodige wellevendheid als een passende mate van vriendelijkheid eraan ontbreekt.

Beschaving is te leren!

Beschaving

Innerlijke beschaving is in wezen veel belangrijker dan uiterlijke vormen, gebruiken en gewoonten. Innerlijke beschaving kan voor een deel aangeboren zijn, maar je kan het ook aanleren en de nodige karaktereigenschappen aankweken.

Vermijd elk "te veel"

Om je op pad te helpen, probeer elk "te veel" te vermijden, immers elk "te veel" getuigt juist van slechte smaak. Een te luide stem, vloeken, te veel parfum of eau de toilette, aftershave, overdreven belangstelling, opgedrongen hulp of weldaden, botte tegenspraak, overdreven gastvrijheid, te dure cadeaus, te grote openhartigheid, getuigen alle van slechte smaak. Aangezien innerlijke beschaving voortkomt uit bescheidenheid, beheerstheid en besef van eigen beperktheden is een beschaafd mens terughoudend en bescheiden. Wees niet zelfingenomen, laat anderen maar over je opscheppen.

Enkele do's and don'ts

De lijst van dingen die je fout kan doen, of waardoor je in de fout gaat door ze niet te doen, is eindeloos. Een opsomming is ondoenlijk en bovendien lachwekkend. Voor het idee een paar van die dingen:

Nieuwsgierigheid in de letterlijke betekenis is niet fout, maar onbescheiden nieuwsgierigheid is absoluut ongepast: je kijkt niet in de post van een ander, of neemt even het brievenboek door ook al ligt het op het bureau. Een gesprek afluisteren is 'not done', laat staan om er een reactie op te geven en je met het gesprek te bemoeien. Loop even weg, als je merkt iemand te storen bij bezigheden, waar anderen niets mee te maken hebben. Een ander voorbeeld is wanneer iemand, waarmee je in gesprek bent, wordt opgebeld: vraag dan even of je het vertrek moet verlaten.

Vertrouwelijke mededelingen zijn niet vanzelfsprekend

Lenen van geld of goed, zonder het zo prompt mogelijk terug te geven is niet fijntjes. Het eerbiedigen van vertrouwelijke mededelingen van anderen is vanzelfsprekend.
Het is zo gemakkelijk misbruik te maken van de onwetendheid, de hulpeloosheid of de onkunde van anderen. Negeer nieuwkomers niet, maar spreek ermee en wees behulpzaam. De kunst van omgang met meerderen en minderen is de grootst mogelijke gemeenzaamheid te creëren.
Met personeel en ondergeschikten werk je samen.
De goede toon eist, dat je ondergeschikten bij naam kent en hen daarmee aanspreekt.

3. ONTVANGEN VAN BEZOEK OP HET ONDERDEEL

Bezoek hoogwaardigheids-bekleder

Iedere militair krijgt in zijn loopbaan te maken met bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders of bezoekers van buiten. Daarbij maakt het een verschil of het gaat om een aangekondigd of een niet aangekondigd bezoek. Als het bezoek is aangekondigd, getuigt het van respect voor de bezoeker dat blijkt dat met zijn of haar komst is rekening gehouden. Daarbij verschilt het ontvangen eigenlijk niet van het ontvangen van bezoek thuis.

Waar wordt het bezoek welkom geheten?

Het bezoek wordt aan de deur verwelkomd. Dat betekent dat indien bijv. de Minister, de burgemeester, vlag- en/of opperofficieren hun komst hebben aangekondigd, zij aan de poort of aan de vliegtuigtrap, door de commandant van de eenheid worden welkom geheten. Het is dan doorgaans gebruikelijk dat de commandant instapt bij de hoogste gast, resp. vervoer aanbiedt en vervolgens wordt voorgereden door een auto van het onderdeel naar de eerste plaats van bestemming.

Begeleiding

Tenzij er andere afspraken zijn of worden gemaakt, blijft de commandant de bezoeker begeleiden tijdens het bezoek en gedurende diens rondgang, totdat hij het onderdeel heeft verlaten.
Bij diverse activiteiten tijdens het bezoek of de rondgang, is het zeer gebruikelijk dat de directe begeleiding wordt overgenomen door een leidinggevende functionaris op locatie. Op de locatie zelf wordt de gast (opnieuw) ontvangen bij de voordeur van het complex, gebouw of hangaar door middel van een militaire begroeting. De commandant blijft in de buurt van de gast/bezoeker.

Afspraken

Het is wel zaak om vooraf duidelijke afspraken te maken over de te volgen gang van zaken; zowel met de staf van de bezoeker als met het eigen personeel. Bij een bezoek van een lid van het Koninklijk Huis worden vooraf zeer duidelijke afspraken gemaakt met en door één van de Adjudanten van H.M. de Koningin.

Bezoek op de werkplek

Hoewel het bezoek is aangekondigd, kan men in redelijkheid niet verwachten dat op de werkplek niet wordt gewerkt in afwachting van het komende bezoek. Echter, bij binnenkomst van de bezoeker stop je je activiteiten en neem je de houding ter begroeting aan. Als je zit of zittend werk verricht, sta je op.

Briefings

Doorgaans worden er briefings gehouden ter introductie. De diverse inleidingen worden vooraf gegaan door een korte inleiding door de commandant over de spreker. Daarbij komen o.a. aan de orde de functie, relevante ervaring en de reden waarom juist hij of zij de inleiding verzorgt.

Onaangekondigd bezoek vergt ook beleefdheid en vriendelijkheid

Een onaangekondigd bezoek is aanleiding voor improvisatie. Daar zal de onaangekondigde bezoeker best begrip voor hebben. Dat neemt niet weg dat de gebruikelijke beleefdheid in acht wordt genomen. Gastvrijheid en vriendelijkheid staan daarbij voorop. Als de onverwachte gast binnen komt, sta je op. Indien in gezelschap, zoals bijvoorbeeld in een vergadering, stelt de oudst aanwezige of hoogste in rang zichzelf eerst voor en daarna de overige aanwezigen. Uiteraard wordt de gast(en) een stoel aangeboden. Nadat allen zijn gaan zitten, handel je naar bevind van zaken. Indien de onverwachte gast het vertrek weer verlaat, sta je opnieuw op.

Vertrek van gasten

Bij vertrek van het onderdeel wordt de gast uitgeleide gedaan door de commandant. Voor hoogwaardigheidsbekleders is dit tot aan de poort of de vliegtuigtrap.

4. AANSPREEKVORMEN

Aanspreekvormen in acht te nemen bij en gedurende een gesprek: HM de Koningin

Hare Majesteit de Koningin wordt aangesproken met 'Majesteit' en een ander lid van de Koninklijke familie met 'Koninklijke Hoogheid' in de gevallen, dat je in het dagelijks leven 'Mevrouw' of 'Mijnheer' zou zeggen. Gedurende het gesprek zeg je 'U'; de term Uwe Majesteit in plaats daarvan wordt niet meer gebezigd.

Minister en Staatssecretaris: Excellentie

In de jaren zeventig werd de titel 'Excellentie' voor Nederlandse ministers en staatssecretarissen afgeschaft. Inmiddels is men op dit besluit min of meer teruggekomen en worden leden van het Nederlandse kabinet wel weer aangesproken met excellentie. Het is echter geen plicht.

Ambassadeurs, leden buitenlandse regering

De tradities voor buitenlandse vertegenwoordigers zijn overigens nooit veranderd. Leden van buitenlandse regeringen en ambassadeurs worden in eerste instantie nog steeds aangesproken met 'excellency' of 'your excellency'. In de loop van het gesprek wordt dit vervangen door 'Sir' of 'Madam'.
De volgende leidraad is handig:

Vlag- en opperofficieren

Iemand die aanspraak kan maken op de titel 'Excellentie' spreek je ook aan met 'Excellentie', echter vlag- en opperofficieren die aanspraak kunnen maken op de titel 'Excellentie' worden door militairen steeds met hun rang aangesproken: 'Admiraal' resp. 'Generaal'.
Dames spreken een 'Excellentie' steeds aan met 'mijnheer................ (gevolgd door hun achternaam).

Minister

Ministers: Excellentie, Meneer de minister of Minister .... (achternaam)*

Staatssecretaris

Staatssecretaris: Excellentie, Meneer de staatssecretaris of Staatssecretaris.........(achternaam)*

Ambassadeur

Ambassadeur: Excellentie, Meneer de ambassadeur of Ambassadeur.........(achternaam)*

Hooggeplaatste ambtenaren

Hoog geplaatste functionarissen uit de ambtenarij worden aangesproken zoals de minister en de staatssecretaris, waarbij de titel 'excellentie' achterwege blijft.

Secretaris-Generaal

Secretaris-Generaal: Meneer de Secretaris Generaal of Meneer....... ..(achternaam)*

Directeur-Generaal

Directeur-Generaal: Meneer de Directeur Generaal of Meneer.........(achternaam)*

Gedurende een conversatie zeg je meneer .... en U.
(Indien de functies worden vervuld door een vrouw, zeg je uiteraard 'Mevrouw'.)

Personen van adel

Sprekende tot of over personen, die een adellijke titel of een predikaat voeren, zegt men:
'mijnheer en mevrouw' met daarachter de achternaam van de man. De titel of het predikaat wordt genoemd bij het voorstellen aan buitenlanders, maar wordt overigens bekend verondersteld.

Burgers

Overigens spreek je burgers in het algemeen aan met 'mijnheer' met daarachter de achternaam. Op deze regel bestaan de volgende uitzonderingen:

Artsen

Een arts spreek je aan met "dokter".

Notaris

Een notaris met 'notaris'.

Commissaris vd Koningin, burgemeester

De commissaris der Koningin in een provincie en een burgemeester behoren in het algemeen als volgt te worden aangesproken. In toespraken: 'Mijnheer de commissaris' en 'Mijnheer de burgemeester'; bij officiële gelegenheden en wanneer zij in functie zijn: 'Commissaris' en 'Burgemeester', gevolgd door de naam; bij gelegenheden van zuiver particuliere aard: 'Mijnheer', gevolgd door de naam.

Curator

Een curator van een universiteit of een hogeschool, een hoogleraar (ook in de godgeleerdheid) en een professor aan een groot seminarie, spreek je aan met 'professor'.

Dominee

Een predikant - ongeacht of hij de doctorsgraad heeft of niet – en een lid der Synode spreek je aan met 'dominee'.

RK-geestelijken

De leden der rooms-katholieke geestelijkheid spreek je als volgt aan:
1) een kardinaal met 'Eminentie';
2) een aartsbisschop een vicaris-generaal, apostolisch vicaris, nuntius, internuntius, huisprelaat, of abt, met 'Monseigneur';
3) een deken, pastoor of kapelaan met onderscheidenlijk 'deken', 'pastoor' en 'kapelaan';
4) een aalmoezenier met 'aalmoezenier'.

Een opperrabbijn spreek je aan met 'Mijnheer de opperrabbijn', een rabbijn en een rabbinale assessor met 'Mijnheer de rabbijn'.

Functie of beroep onbekend

Het komt natuurlijk ook vaak voor dat je niet weet, welk ambt of beroep of welke functie de betrokkene uitoefent. In dat geval is het altijd correct hem aan te spreken met "mijnheer" met daarachter zijn achternaam. Het getuigt van smaak om via een bekende of de gastheer/-vrouw de achtergrond van betrokkene aan de weet te komen en vervolgens daarnaar te handelen.

Mevrouw of juffrouw

Een gehuwde dame spreek je aan met "mevrouw". In sommige kringen wordt hieraan de achternaam toegevoegd, maar het verdient de voorkeur die achterwege te laten. Een ongehuwde dame spreek je aan met "juffrouw.................... ", gevolgd door haar achternaam.

Eigen echtgeno(o)t(e) Echtgeno(o)t(e) van gesprekspartner

Spreek je over je eigen echtgeno(o)t(e), dan zeg je 'mijn man' resp. 'vrouw'; spreek je met een ander over diens echtgenote, dan zeg je 'mevrouw', maar net zo gebruikelijk is inmiddels 'uw echtgenote'of 'uw vrouw'. Spreek je over andere gehuwde dames, dan zeg je steeds 'mevrouw' met daarachter de achternaam van haar echtgenoot.

Tutoyeren of niet?

Voorstellen met voornaam?

De wijze, waarop men militairen moet aanspreken, is vastgelegd in het Reglement op de eerbewijzen en het ceremonieel. Hier is uiteraard geen sprake van voorkeur, maar van plicht. Ook al ken je elkaar persoonlijk en pleeg je elkaar te tutoyeren, dan neem je toch die aanspreekvormen in acht in het bijzijn van anderen. Het komt steeds vaker dan vroeger voor dat bij het voorstellen iemand niet alleen achternaam, maar ook zijn voornaam noemt. Dat feit op zich is geen aanleiding om die persoon dan maar bij zijn voornaam te noemen. Het uitsluitend noemen van de voornaam bij het voorstellen, is geen correcte manier van optreden.

Militairen b.d.

Het is beleefd, wanneer militairen een gepensioneerde officier met zijn laatst beklede rang aanspreken, indien deze hun bekend is en hoger is dan de rang, welke zij zelf bekleden.
In voorkomend geval spreek je gelijken in rang of lager gegradueerden aan met 'meneer', maar het is zeker niet fout ze gewoon met de rang aan te spreken.

Aanspreektitel van militairen door burgers

Burgers spreken militairen vaak ten onrechte met hun rang aan. Het is niet fout om er even op te attenderen en met de nodige tact, bij voorkomende gelegenheden dat militairen door burgers (en zeker door dames) met "mijnheer", gevolgd door hun naam, en niet met hun rang behoren te worden aangesproken. Vlag- en opperofficieren, die aanspraak kunnen maken op de titel 'Excellentie', kunnen door burgers met 'Excellentie' worden aangesproken, maar 'Meneer.........' is meer gebruikelijk.

Een burger spreekt de militair wel bij diens rang aan bij een officiële plechtigheid

Een burger kan hierop een uitzondering maken, wanneer hij een hoge militaire autoriteit ontmoet bij een officiële plechtigheid. Bijvoorbeeld wanneer hij tot een militaire autoriteit in het openbaar het woord richt (bij een vergadering, in een redevoering of dergelijke),
hij een militaire autoriteit bezoekt voor een zakelijke aangelegenheid, of indien hij in enige dienstverhouding tot een militair staat. In dat geval zal hij hem veelal bij de militaire rang aanspreken. Mensen die in generlei 'dienstverhouding' tot een vlag- of opperofficier staan, spreken deze normaliter aan met 'meneer...................'.

Aanspreektitel politie door militairen

Voor de volledigheid nog dit. Dat leden van het personeel van de politie hun meerderen aanspreken met de hun toekomende rang op overeenkomstige wijze als voor militairen onderling is voorgeschreven, hoeft geen aanleiding te zijn voor anderen om dat ook te doen. Spreek die mensen dus aan met 'meneer ....' of 'mevrouw....'.

5. ZICH VOORSTELLEN

"HALLO" is geen begroeting of voorstellen

Zich voorstellen gebeurt niet door 'hallo' te zeggen.
'HALLO' wordt evenmin gebezigd voor een begroeting.

Melden

Melden.
Eén van de eerste dingen die je leert in de militaire dienst is het zich melden. Het melden is de militaire wijze van het zich voorstellen. Dit melden vindt plaats bij een commandant, bij iemand met een hogere rang dan die de militair zelf bekleedt of de hoogste functionaris in een gezelschap. Daarbij neemt de militair de houding aan en zegt wie hij of zij is, meestal gevolgd door de reden van zijn of haar aanwezigheid. Dit kan op gewone spreektoon gebeuren. In een gezelschap is het verstandig om van tevoren te vragen wie de hoogste in rang is en waar deze zich bevindt. Bij het melden mag men storen, maar dwing uw melden niet af en wacht even op een goed moment om 'in te breken'.

Hogeren in rang

Voor hogeren in rang getuigt het van wellevendheid dat zij hun naam noemen als zij ergens binnenlopen om 'zaken te doen'. Immers niet iedereen zal hen kennen. Dit kan bijv. zijn bij de administratie, personeelszaken, de SMV of de secretaresse van een afdeling.
De wijze waarop je je meldt kan verschillen per situatie. Het meest bekende is natuurlijk afhankelijk van het tijdstip van de dag het reguliere 'goedemorgen, -middag of -avond' meteen gevolgd door de rang van degene bij wie je je meldt. Vervolgens het noemen van de eigen rang en naam, waarbij het lidwoord 'de' vóór de rang bij voorkeur wordt weggelaten. Het is zeker niet fout om te zeggen: ik ben Sergeant-Majoor of Luitenant-Kolonel meteen gevolgd door de achternaam. Vóórdat je je gaat melden is het verstandig even te controleren of je tenue in orde is.

Voorstellen zonder te melden

Voorstellen algemeen

In het algemeen kan worden gezegd, dat je verplicht bent je voor te stellen, wanneer je in een gezelschap bent, waar de aanwezigen geacht worden elkaar te kennen. Vanzelfsprekend is dat het geval bij iemand thuis, bij een bespreking of vergadering, in de mess, aan tafel, kortom wanneer er sprake is van een besloten kring.

Voorstellen in grote gezelschappen

Wanneer het gezelschap zeer groot is, zoals bij druk bezochte recepties, zal het dikwijls niet mogelijk blijken met iedereen kennis te maken.
Er wordt dan wel verwacht dat je in ieder geval de aanwezige meerderen in je directe omgeving en zeker directe chefs begroet. De hoogste in rang begroeten behoort tot de vaste, goede tradities van het officierskorps.

Vragen naar de naam

Als je de naam niet duidelijk hebt verstaan, dan is het heel normaal nog eens naar de naam te vragen van haar of hem, met wie je in kennis bent gebracht. Voorkom daarbij de naam van een dame of een oudere aan haar of hem zelf te vragen. Vraag het liever aan andere aanwezigen.

Jonge officier laat zich introduceren

Kennismaken

De jonge officier laat zich aan een hooggeplaatste officier presenteren door de officier, die aan deze laatste is toegevoegd. Indien deze niet aanwezig is, maakt de jongere zijn opwachting of stelt hij zich voor aan de hogere militair. Gangbare vormen, waarin de jongere officier zich voorstelt aan de meerdere, zijn:

Voorbeelden van conversaties ter introductie

‘Kolonel, mag ik mij aan U voorstellen?
Mijn naam is Pietersen’.
‘Mag ik mijn opwachting bij U maken, generaal?
Ik ben cadet-sergeant Jacobs’.

Als het uniform gedragen wordt hoeft de rang niet te worden genoemd

Voorkom de veel voorkomende fout ‘Mijn naam is de kapitein ....’. In uniform is het niet nodig de rang te noemen. Indien in omstandigheden om wel de rang te noemen laat je het lidwoord ‘de’ achterwege.

Overeenkomstige vormen gebruik je om je voor te stellen aan ouderen, niet-militairen.

Don’ts

Het voorstellen gebeurt altijd formeel en in stijl, zodat je nooit termen als ‘Mak me’s effe ....Pietersen’ gebruikt.

6. VOORGESTELD WORDEN

Voorgesteld worden: De heer aan de dame;

Voorgesteld worden: De jongere aan de oudere;

Militair stelt militair aan dame voor: geen rang noemen

In de huidige tijd komt het steeds vaker voor dat in groter(e) gezelschap(pen) mensen zichzelf voorstellen. Schroom er niet voor om dat dan ook te doen. Toch komt het nog steeds voor dat mensen (zullen moeten) worden voorgesteld. Dat gaat als volgt.
Indien je zelf iemand aan een derde voorstelt, moet je de regel in acht nemen, dat de heer aan de dame, de jongere aan de oudere wordt voorgesteld. De gebruikelijke vorm is: 'Mag ik U voorstellen? Meneer Pietersen - Mevrouw Jacobs' of, als het gaat om het voorstellen van een jongere officier aan een oudere officier, 'Mag ik U voorstellen? Kapitein Pietersen – Overste Jacobs'. Indien een militair een andere militair aan een dame voorstelt, doet hij dit niet door het noemen van diens rang gevolgd door de naam, maar door het noemen van de naam voorafgegaan door 'mijnheer'. Luitenant Pietersen stelt aan zijn echtgenote Anneke dus Majoor Hendriks bijvoorbeeld als volgt voor: 'Anneke, mag ik je mijnheer Hendriks voorstellen?'

Iemand voorstellen in groot gezelschap

Stel je iemand voor aan een groot gezelschap, dan kan worden volstaan met zijn naam en zo nodig zijn rang goed verstaanbaar te noemen. Een hooggeplaatst persoon stel je niet op die wijze aan het gezelschap voor. Indien (nog) nodig wordt van tevoren schriftelijk de aanwezigheid aangekondigd. Indien gewenst of wanneer de situatie daartoe noopt, kan een korte introductie over de persoon en positie van de hoogwaardigheidsbekleder op zijn plaats zijn.

Worden voorgesteld aan heren: (in voorkomend geval) opstaan en handen schudden

Worden heren aan elkaar voorgesteld, dan zullen zij in de regel elkaar de hand schudden. Uiteraard staat een heer op als hij wordt voorgesteld. Je behoort een stevige handdruk te geven, maar pas op, een stevige handdruk is niet hetzelfde als hard knijpen. Bij het handen (gaan) schudden wordt de rechterhand op buikhoogte recht vooruit gestoken en til je de schouder niet op. Je andere hand is daarbij NOOIT in je zak.

Voorgesteld worden aan dames: de heer dient af te wachten of hem de hand wordt gereikt

Een dame wordt niet aan een heer voorgesteld, tenzij het gaat om een aanzienlijk ouder iemand of een bijzondere autoriteit. Bij het voorstellen aan dames behoort de heer af te wachten, of hem de hand wordt gereikt.

Voorgesteld worden: wat te doen met de handschoen?

Als je handschoenen aan hebt wordt eerst de rechter handschoen uitgetrokken. Als daartoe de tijd ontbreekt, excuseer je je. Dit is echter niet van toepassing bij een officiële presentatie. De militair is hierbij altijd in het voorgeschreven tenue gekleed. Behoort daarbij op dat moment het dragen van handschoenen, dan worden die niet uitgetrokken, noch verontschuldig je je voor het dragen ervan tijdens het wisselen van een handdruk. Bovendien behoor je af te wachten of degene, aan wie je wordt voorgesteld, het voornemen heeft de hand ter begroeting uit te steken!

Eerst handschudden, dan de mlitaire groet

Een militair, in uniform met of zonder hoofddeksel, wisselt eerst de handdruk en brengt daarna de groet.

Voorstellen een formaliteit: geen gesprek; in andere gevallen: een luchtig gesprek

Bij de kennismaking is het wellevend om iets te zeggen. Je kan de rang en/of de naam van degene met wie je kennismaakt zelf ook nog eens uitspreken. Als het voorstellen een formaliteit is, zeg je niets. Anders volgt een luchtig gesprek. Vermijd liever het plichtmatige 'aangenaam' of 'aangenaam kennis te maken'. Ook het anglicisme 'hoe maakt U het' valt in dezelfde categorie.

Voorstellen indien Engels de voertaal is

In een buitenlands gezelschap waarbij de voertaal Engels is, zeg je juist wel 'How are you' of 'Pleased to meet you', bij het voorstellen.
Geeft de dame, de meerdere of oudere met enige woorden te kennen, dat het haar of hem genoegen doet je te ontmoeten, dan kan je de waardering voor die woorden tonen door een lichte buiging.

Voorstellen in de mess

In de mess is het de taak van de messpresident of een ander lid van het messbestuur om een nieuw aangekomen lid aan de verdere leden van de mess voor te stellen. In zo goed als elke mess wordt de nieuw-aangekomene welkom geheten bij de eerstvolgende 'social evening'. Dat ontslaat de nieuw aangekomene niet van zich voor te stellen aan de aanwezigen. Beperk je daarbij niet tot de meerderen en ouderen, maar maak je ook bekend bij de jonge(re) collega's.

Voorgesteld worden aan een jongere of even oude dame: gesprek beginnen; in andere gevallen overlaten aan oudere

Als je bent voorgesteld aan een dame van gelijke of jongere leeftijd, wordt van je verwacht dat je enige woorden tot haar richt of een gesprekje begint; wordt je voorgesteld aan iemand, die ouder is, of aan een meerdere, dan laat je aan deze het initiatief tot een gesprek.

Burgers spreken militairen met de rang aan als er sprake is van dienstverhouding

Eerder is al aangegeven dat van burgers niet wordt verwacht dat ze militairen met hun rang aanspreken. Als er sprake is van dienstverhoudingen ligt het vorenstaande anders. In dergelijke gevallen spreken ook dames (b.v. secretaresses, ook als zij geen militair zijn) militairen bij hun rang aan.

7. UITERLIJK VOORKOMEN EN KLEDING

Kleding dient altijd verzorgd; de militair in uniform is maatstaf voor de KLu

Kleding

De kleding moet altijd verzorgd zijn. De samenleving heeft de neiging om het uniform van de individuele militair als maatstaf te nemen voor de Koninklijke Luchtmacht. De zorg voor je uniform zegt ook iets over jezelf. Kortom, besteed zorg aan je uniform. Het is zeker niet fout om collega's op tekortkomingen aan (de zorg voor) het uniform te wijzen. Als je niet zeker bent over je eigen tenue, vraag het dan aan een collega.

Je moet er voor zorgen dat de kleding heel is en zonder vlekken, dat de rok en (de vouw in) de broek behoorlijk is geperst en de schoenen gepoetst. Alle details van de kleding vragen de nodige aandacht en zorg. Hier hoort ook bij een schoon overhemd, een schone das, een gewassen trui, met naamplaatjes op de juiste plaats. Uniformkleding dient regelmatig te worden gereinigd of gewassen. Batons zijn onderhevig aan slijtage en worden vuil. Ze moeten van tijd tot tijd worden vernieuwd.

Ceremoniën

Wanneer bepaalde kleding wordt gedragen *

Bij gelegenheden van officiële of militair ceremoniële aard verschijnt de militair in uniform. Voor militaire aangelegenheden is doorgaans het te dragen tenue voorgeschreven.

Uniform tijdens privé aangelegenheden

Bij privé aangelegenheden komt het dragen van uniform steeds minder voor. De aard van de gelegenheid zal veelal de keuze tussen uniform of burgerkleding bepalen. De keuze van de juiste burgerkleding is echter vaak moeilijker dan de meer beperkte keuze uit het aantal verschillende uniformen.

Burgerkleding

De burgerkleding is behalve van de algemeen geldende normen, nog sterk afhankelijk van de plaatselijke gebruiken en van gewoonten in bepaalde kringen. Steek daar van tevoren je licht over op.
Beleefdheidsbezoeken in de privé-sfeer waarbij het dragen van een uniform vroeger gewoon was, komen tegenwoordig nauwelijks nog voor. Voor zover ze nog voorkomen draag je in dat geval 'decent burger' of aangepast aan de omstandigheden, of doe je er goed aan van tevoren te informeren of je in burger dan wel in uniform wordt verwacht.

Militair draagt DT bij beleefdheidsbezoek burgeravondkleding

Uit hoofde van de functie ligt het anders en zijn beleefdheidsbezoeken zeer gebruikelijk. Ze hebben het karakter van een kennismakingsbezoek. Het maakt niet uit of het bezoek wordt afgelegd bij een burger- of militaire autoriteit, maar de militair draagt in dat geval het DT.
Het komt steeds vaker voor dat de officier burgeravondkleding draagt. Je behoort dan ook te weten, welke tenuen met de verschillende soorten burgeravondkleding overeenkomen.

Vergelijk militair tenue burgerkleding

Kostuum correspondeert met het DT met batons; een blazer of een passende combinatie zijn geoorloofd;

Smoking met klein avondtenue/klein modeldecoratiën;

Rok/modeldecoratiën met groot avondtenue/modeldecoratiën;

(* zie tevens Deel 1)
Het jacquet komt overeen met geklede tenue/batons en in enkele gevallen dagelijkse tenue/batons.

Op de smoking zijn klein modeldecoratiën toegestaan.

Lange sokken zijn chic en genieten de voorkeur zodat het been niet zichtbaar is. Bij avondkleding draag je bij voorkeur zwarte lakschoenen. Indien je die niet hebt, dan gladde zwarte lage schoenen en zwarte dunne sokken.

Tenzij je bij goede kennissen privé op bezoek komt, is het dragen van een colbert of blazer bij een bezoek normaal. Het is aan de gastheer/gastvrouw om gasten bij de uitnodiging aan te geven in welke kleding ze worden verwacht.

8. ZORG VOOR HET UITERLIJK

In orde maken van het uiterlijk vindt niet in het openbaar plaats

Van hoeveel belang goed verzorgde en goed gedragen kleding ook is, van nog meer belang is de zorg voor het uiterlijk. Deze moet juist niet in het openbaar worden voorbereid. Haren kammen, nagels schoonmaken, of voor dames het bijwerken van make-up, dient in de beslotenheid van een badkamer, toiletruimte o.i.d. te geschieden.

Make-up: soberheid geboden

Make-up heeft voor dames als doel het gezicht nog beter uit de 'verf' te laten komen. Soberheid is echter wel geboden: 'In der Beschränkung zeigt sich der Meister'.

De Houding

Het uniform: geen handen in de zakken

Op de geschiedenis van de Koninklijke Luchtmacht mag je best trots zijn, dus ook op het dragen van je uniform. Je houding in uniform zegt tegelijkertijd iets over de KLu en jezelf. Hou daar bij het lopen, zitten en staan rekening mee. GEEN handen in de zakken, of ergens tegenaan leunen of onderuit zitten.

Kijk de ander bij spreken aan, zonnebril af; jas dicht of uit

Bij het spreken kijk je de ander recht in de ogen. Bij het dragen van een zonnebril, neem je die af. Sommigen hebben problemen met het dragen van jassen. Onthoud de regel 'Óf dicht, of uit'.

Het dragen van pet en handschoenen

Hoofddeksel hoort bij het uniform en wordt in principe buiten gedragen
Trein: pet af; in bus/tram: pet op; In gebouw: pet af

Bij elk uniform hoort een hoofddeksel. Aangezien het hoofddeksel deel uitmaakt van het uniform is het dragen ervan functioneel. Hoofddeksels worden in principe uitsluitend buiten gedragen. Er zijn ook wel twijfelgevallen: in een treincoupé zet je je pet af, maar voor een korte rit in bijvoorbeeld een tram of bus houd je haar op. In een besloten ruimte ontbloot je eveneens het hoofd, maar in een groot warenhuis, in een winkel, in een stationshal of dergelijke, houd je de pet op. Als je ergens binnenkomt zet je het hoofddeksel af. Het hoofddeksel wordt pas opgezet bij het verlaten van een gebouw, naar buiten.

Handschoenen bij officiële gelegenheden

Het altijd dragen van handschoenen bij het DT is in onbruik geraakt, echter bij officiële gelegenheden horen ze er nog steeds bij.

9. WELLEVENDHEID IN HET OPENBAAR

Het groeten

Militaire groet is niet anders dan groet van burgers

De militaire groet heeft in wezen dezelfde betekenis als de groet van burgers onderling; hij wordt alleen op andere wijze gebracht. Burgers groeten elkaar, als zij elkaar kennen; de jongste of de mindere groet eerst, de oudste of de meerdere groet daarna terug. Militairen doen hetzelfde, echter zonder noodzakelijkerwijs te salueren. Door het uniform kennen zij elkaar als behorende tot een en dezelfde organisatie.

Een groet dient correct beantwoord te worden

De meerdere is verplicht de groet correct te beantwoorden. Slordig of achteloos teruggroeten is kwetsend voor degene die de groet bracht. Het is een goede gewoonte binnen de gebouwen ook te groeten door goedendag te zeggen.

Officieren van gelijke rang groeten elkaar

Officieren van gelijke rang, ongeacht het krijgsmachtdeel, behoren elkaar te groeten; ook tussen hen bestaat immers de band van saamhorigheid. Bij twijfel omtrent de anciënniteit of indien de jongere, bij kennelijk verschil in leeftijd of anciënniteit, in gebreke mocht blijven, getuigt het van collegialiteit dat de oudere eerst groet.

De oudere of meerdere officier groet de jongeren, indien deze in het gezelschap van een dame is

Goede vormen brengen mee dat een oudere of meerdere, die een officier, vaandrig of een cadet in gezelschap van een dame ontmoet, de groet brengt, ook al zijn beiden hem geheel onbekend. Het is een gebaar van hoffelijkheid. In een dergelijk geval geeft het geen pas dat de jongere wacht op de groet van de oudere of meerdere, immers hoffelijkheid is geen wetmatigheid.

Groeten in gezelschap

Als je je bevindt in het gezelschap van iemand, die door een ander wordt gegroet of die zelf een ander groet, groet je mee, ook al ken je die ander niet.

Don'ts

Bij een begroeting kauw je niet en heb je geen rookgerei in de mond.

Regels in acht te nemen in openbare middelen van vervoer

Dames gaan voor, maar niet altijd!

Wie zich in gezelschap van een dame bevindt, behoort haar steeds te laten voorgaan bij het instappen van een middel van vervoer. Bij het uitstappen evenwel behoor je zelf voor te gaan en haar vervolgens de behulpzame hand te bieden. Alleen bij het instappen van een klein vaartuig, dat geen gemakkelijke loopplank heeft, stap je zelf het eerst in om de dame de ondersteunende hand te reiken.

De militair laat (oudere) dames voorgaan bij het instappen en staat voor hen op als alle overige plaatsen bezet zijn

Bij een bus- of een tramhalte laat je natuurlijk dames en zeker oudere dames voorgaan, ook al zijn zij later bij de halte gekomen. Voordringen geeft geen pas; ook in uniform dring je niet voor.

In burgerkleding of in uniform, in een openbaar vervoermiddel sta je je zitplaats af aan een dame als de andere optie is dat zij anders zou moeten blijven staan.

Laat de ander de keuze van de plaats

Als je de keuze hebt bij het gaan zitten in het openbaar vervoer laat dan, zo mogelijk, aan een dame of een oudere de keuze van de plaats.

Een dame zit rechts achter in de dienstauto

In een dienstauto komt aan de dame, in wier gezelschap je je bevindt, de rechter zitplaats op de achterbank toe.

De hoogste in rang zit rechts achterin

In het zakelijke verkeer en in dienstpersonenauto's zit de hoogste in rang rechts achterin en behoor je de plaats naast hem (haar) vrij te laten, tenzij je wordt uitgenodigd daar te gaan zitten. De laagste in rang zit naast de chauffeur.

Groeten medereizigers in de coupé

Bij het betreden en verlaten van een treincoupé groet je de aanwezigen met een eenvoudig 'Goedemorgen', -middag', -avond', afhankelijk van het tijdstip van de dag.

Gesprek met medereizigers niet verplicht, maar ook niet verboden

Het is niet noodzakelijk gedurende de reis met medepassagiers een gesprek te beginnen. Toch moet je ook weer niet in een stilzwijgen blijven volharden, als de omstandigheden aanleiding geven tot een gesprek.

Aanbieden verlenen assistentie

Assistentie aan hulpbehoevenden bij het in- en uitstappen en ook tijdens het overstappen op de perrons zal doorgaans zeer op prijs worden gesteld. Ook bij het tillen van zware bagage. Aangezien de vrees voor het meenemen van de bagage niet onvoorstelbaar is, moet je rekening houden met een afwijzing van de door jou aangeboden diensten.

Regels in acht te nemen op de openbare weg

De dame of oudere loopt aan de rechterzijde, tenzij dit ongemak oplevert

Als je samen oploopt laat je in het algemeen de dame of de oudere aan de rechterzijde lopen, tenzij zij daardoor ongemak zouden ondervinden. Op smalle trottoirs loop je zelf steeds aan de zijde van de weg.

Indien twee heren een dame begeleiden

Als twee heren een dame begeleiden, laten zij haar in het midden lopen en gaat de oudste of meerdere aan haar rechterzijde. Indien een heer twee dames begeleidt, loopt hij zelf in het midden. Voor zover er sprake is van een oudere (dan de jongere) dame in het gezelschap, loopt deze aan de rechterkant van de heer.

Dragen van bagage en andere zware dingen

Dames, met wie je in gezelschap bent, worden zoveel mogelijk ontzien bij het dragen van bagage en andere zware dingen. Als je in uniform bent, kan dat wel eens tot een dilemma leiden. Immers een pakezel in uniform schaadt het aanzien van het uniform. Loop dan twee keer. De dames zullen trouwens in de regel er op staan om typisch vrouwelijke dingen en kleinere boodschappentassen zelf te dragen.

Niet gearmd lopen in uniform, tenzij iemand steun nodig heeft

Het is niet gebruikelijk om in het openbaar, in uniform, gearmd te lopen. Dat wil niet zeggen dat je niet een arm kan aanbieden om iemand te helpen. Dat is dan altijd die arm, waarvan degene die wordt geholpen het meeste steun ondervindt. Loopt een militair bij uitzondering gearmd dan doet hij zijn arm naar beneden bij een begroeting.

Eten in het openbaar in uniform: not done

Je ziet steeds vaker dat militairen in uniform in het openbaar, op straat (en ook op perrons e.d.) lopen of staan te eten. Dat hoort niet.

Gedrag in een restaurant: ober/mevrouw of wenken met de hand

Regels in acht te nemen in openbare gebouwen en lokaliteiten

Wil je in een café of restaurant de aandacht van het bedienende personeel op zich vestigen, tracht dan de blik van een lid van de bediening op te vangen of steek de hand op. Het net luid genoeg zeggen van 'ober' of 'mevrouw' als die in de buurt is, is eveneens gepast.
Het tikken tegen glazen of borden, het roepen van 'kelner', of 'Jan' of 'aannemen' dient achterwege te blijven. Het knippen met de vingers is een doodzonde. Blijft het bedienend personeel in gebreke, dan ga je naar de gérant of de ober, die ongetwijfeld de nodige actie zal nemen (of zal zeggen 'mijn collega komt er zo aan').

Handige 'weetjes' die het leven voor de omgeving vergemakkelijken.

Weet wat je wilt bestellen als je de ober roept

Zorg er voor te weten wat je wil bestellen, alvorens de ober te wenken, zodat deze niet langer hoeft te wachten dan nodig is.

Geen gesprek op luide toon

Voer geen gesprek op luide toon en vermijd het hardop noemen van namen.

Geen stoelen met pakjes bezet houden

Houd niet onnodig stoeltjes bezet met eigen pakjes, kleding e.d.

Verwisselen van tafel

Als je in een nette zaak van tafeltje wil verwisselen, dan neem je bij het verhuizen niet zelf een kopje of glas mee, maar roep je de hulp van het bedienende personeel in.

Bezorg geen hinder bij bezoek aan schouwburg of concert

Bij het bezoek aan een schouwburg of een concert moet je alles nalaten wat andere bezoekers zou kunnen hinderen. Kom op tijd, tracht zo stil mogelijk te zijn en probeer het bewegen te beperken. Als je op weg naar je plaats(en) voor mensen langs moet die hun plaats al hebben ingenomen, keer deze dan zo mogelijk niet de rug toe. Als in de omgekeerde situatie mensen moeten passeren, dan sta je op. Ga niet voor het laatste applaus haastig weg.

Trap op- en aflopen in gezelschap van dame

Verdere algemene weetjes van wellevendheid

In de regel moet de heer vóór een dame een trap opgaan en na haar een trap afgaan.

Dame gaat niet voor bij draaideur, volle bus vanwege behulpzaam zijn

Gewoonlijk laat je de dame voorgaan; is het evenwel duidelijk, dat je behulpzaam bent door vóór te gaan, bijvoorbeeld door een draaideur, een volle bus e.d., dan doe je dat. Bij het naar binnen gaan van een café of restaurant gaat een heer altijd eerst. Dit laatste houdt verband met de gedachte dat eerst wordt bekeken of de gelegenheid geschikt is om met een dame iets te gebruiken.

Iets geven of nemen met rechterhand

Je geeft of neemt iets aan met de rechterhand.

Niet voor iemand langs lopen
Vermijd vóór iemand langs te lopen.

Laat mensen uitspreken
Laat mensen uitspreken en val niet iemand in de rede. Voorkom een gesprek te doorkruisen met betweterige opmerkingen.

Wees weloverwogen en wellevend in het openbaar
Zeg bij verontschuldiging geen 'sorry' of 'sorry hoor'
In het openbaar treed je beheerst, wel-overwogen en kalm-beleefd op. Om je te verontschuldigen, hetgeen je behoort te doen, als je een ander hindert, zeg dan liever bijvoorbeeld 'pardon', 'excuseert U mij', 'het spijt mij' of 'neemt U mij niet kwalijk', maar vermijd het wat populaire 'Sorry' of 'Sorry hoor'.

Mannelijke militair helpt dame bij gaan zitten en opstaan aan tafel
De mannelijke militair assisteert de dame, naast wie hij aan tafel zit, bij het opstaan of het gaan zitten door haar stoel weg, resp. aan te schuiven. Daarbij staat hij op.

Nooit roken bij binnenkomst
Een kamer of een ander vertrek binnenkomen met overkleding aan of met een (brandende) sigaar, sigaret of pijp, moet je zien te voorkomen.

Kauwgum taboe
Een dame of een heer gebruikt geen kauwgum in het openbaar of in het bijzijn van anderen.

10. ONTMOETINGEN

Ontmoetingen met vorstelijke personen

Gewone regels bij ontmoetingen bij vorsten

In het algemeen kan worden gezegd, dat je bij het ontmoeten van vorstelijke personen de omgangsvormen in acht neemt, zoals die gelden in het gewone maatschappelijke verkeer.

Militaire groet buiten, houding binnen

Wordt een militair voorgesteld aan een lid van een vorstenhuis, dan brengt hij de militaire groet indien dit buiten gebeurt, waarna doorgaans een handdruk volgt. Bij het voorstellen binnenskamers neemt hij de houding aan, waarna een eventuele handdruk volgt.

Door meerdere voorgesteld worden aan vorst(in), anders melden zoals gebruikelijk bij meerdere; gesprek overlaten aan vorst(in)

In de regel word je aan vorstelijke personen voorgesteld door zijn meerdere of door een lid van het gevolg van de vorst of de vorstin. Is het door omstandigheden niet mogelijk hieraan te voldoen, dan meld je je als bij een meerdere in rang. Nadat je bent voorgesteld, wacht je af, of de vorstelijke persoon een gesprek begint.

Keer vorst(in) de rug nooit toe

Nadat je bent voorgesteld en nadat een vorstelijk persoon een gesprek heeft beëindigd, treed je terug, echter zonder 'rechtsomkeert' te maken. Immers vorstelijke personen wordt niet de rug toegekeerd. Er zal altijd gelegenheid zijn opzij weg te gaan, zonodig na enige achterwaartse stappen.

Voorgaan vorst(in)

Bij een rondgang in een gebouw met een vorstelijk persoon, kan je deze voorstellen hem of haar te mogen voorgaan, indien de begaanbaarheid dat als voorzichtige voorzorgsmaatregel wenselijk maakt. Natuurlijk zeg je dat even in de vorm van een retorische vraag; bijv. 'Mag ik u voorgaan?' In de regel moet je voor een vorstin de trap opgaan en na haar de trap af.

Goede voorbereiding op bezoek

Mochten vorstelijke personen individuele voorkeuren hebben voor bepaalde omgangsvormen, dan behoor je daarvan op de hoogte te zijn. Bij de voorbereiding van het bezoek zullen de voorkeuren bekend worden gesteld door een lid van het Militaire Huis.

Ontmoetingen elders

Voorstellen aan meerdere

In publieke gelegenheden en plaatsen van openbare samenkomst stel je je slechts voor, als dat noodzakelijk is. Ook aan militaire meerderen stelt een militair zich slechts dan voor, als daartoe aanleiding is, bijvoorbeeld wanneer je wordt ontboden of de meerdere laat blijken prijs te stellen op een kennismaking.

Voorstellen bij reizen in OV

Wanneer je tegelijkertijd reist in een openbaar middel van vervoer, is dat op zichzelf geen aanleiding zich voor te stellen. Het voeren van een gesprek verplicht hiertoe evenmin.

11. ROKEN

Roken alleen als niemand bezwaar heeft

Roken is op steeds minder plaatsen toegestaan. Voor het overige wordt er in het algemeen niet gerookt in het bijzijn van anderen. Het is geen meerderheidsbesluit om wel te roken. Zolang één persoon in een gezelschap roken niet op prijs stelt, wordt er dus niet gerookt.

Roken bij verschillende gelegenheden

Niet roken tijdens de maaltijd

Zolang je in een club of restaurant met ouderen aan tafel zit, behoor je tijdens de maaltijd niet te roken, totdat een der ouderen te kennen geeft, dat hij het ogenblik daartoe gekomen acht.

Op bezoek: roken als gastheer/vrouw toestemming geeft

Als je op bezoek bent, rook je niet voordat de gastheer of de gastvrouw daartoe vergunning heeft gegeven. Je vraagt er niet om.

As en peuken alleen in asbak!

Is het enerzijds de plicht van de gastvrouw of de gastheer om te zorgen, dat de nodige asbakjes gereed staan, anderzijds behoren de gasten blijk te geven die voorzorg te waarderen en dus de as en de peuken niet op een schoteltje, een bord of een andere niet daarvoor bestemde plaats te deponeren.

Geen asbakken aanwezig, niet roken!

Ook in ruimtes, waar niet een asbakje onder onmiddellijk bereik is, gooi je geen as, gedoofde eindjes sigaar of sigaret op de vloer, op de vensterbank of waar ook elders. Als er geen asbakken zijn, dan wordt blijkbaar op roken geen prijs gesteld, dus rook je daar niet.

Aan tafel tijdens diner: pas roken nadat toestemming is gegeven

Bij diners behoor je niet te roken voordat toestemming daartoe is gegeven. Aan een z.g. een lopende tafel, rook je niet, zolang anderen nog aan tafel zijn.

Nooit roken:

Het is ongemanierd te roken:

In de auto

als je in een auto mensen vervoert;

Als begeleidster van een dame

als begeleid(st)er van een dame;

In het openbaar

in het openbaar;

In gezelschap van een niet-roker

in het gezelschap van (een) niet-roker(s).

Niet spreken met een sigaret, sigaar of pijp in de mond

Je spreekt nooit met een (brandende) sigaret, sigaar of pijp in de mond.

Rookgerei uit de mond als je iemand een vuurtje geeft; begin niet met roken

Als je rookt en iemand een vuurtje geeft, neem je eerst zelf het rookgerei uit de mond. Als gast begin je niet uit jezelf te roken; wanneer je bij iemand bent voor zaken of dienst, presenteer je geen eigen rookgerei.

Roken: wees terughoudend

Kortom, wees met roken in gezelschap zo terughoudend mogelijk. Ga anders naar buiten.

12. TUTOYEREN?

Tutoyeren is geen vanzelfsprekendheid

'Vroeger waren de verhoudingen duidelijk', hoor je nog wel eens zeggen en, misschien was dat ook wel zo. De vraag is of het tegenwoordig dan zo ónduidelijk is. Als je kiest voor een basishouding van wellevendheid, is het niet meer zo moeilijk of onduidelijk: in principe zeg je tegen iedereen U, tenzij er een reden is om jij te zeggen. Dat geldt voor iedereen; oud of jong, met een hoge rang of gewoon soldaat. Het lijkt echter tegenwoordig zowel buiten de poort als binnen de hekken van de onderdelen van de Koninklijke Luchtmacht of het normaal is dat eenvoudige principe van wellevendheid om te draaien: je zegt gewoon jij, tenzij er een reden is om U te zeggen. Daar is dus niet iedereen het mee eens. Meer mensen dan we denken stellen prijs op beleefdheid, op de automatische afstand die wordt geschapen als je iemand U noemt. Anders gezegd, lang niet iedereen is er van gediend bij de eerste kennismaking met wie dan ook meteen bij diens intieme vrienden te worden ingelijfd. Er is niets mis mee om beleefd te zijn; velen hebben dat thuis ook zo geleerd: met twee woorden spreken en U zeggen tegen vreemden is nog steeds niet achterhaald. We zijn daar alleen wat slordig mee geworden.

Tutoyeren in de KLu

Binnen de Koninklijke Luchtmacht zijn er in de loop der jaren enkele simpele regels ontstaan, die het iedereen mogelijk maken zonder de ander te ergeren de keus tussen U en jij te bepalen. Natuurlijk zijn er grensgevallen en natuurlijk zijn er specifieke werksituaties die van de algemeen gangbare afwijken, maar die lossen zich in het algemeen vrij snel vanzelf op. In situaties, waarin uitsluitend bekenden aanwezig zijn, of in tweegesprekken achter een gesloten deur, gelden alleen de tussen betrokkenen gangbare of gewenste aanspreekvormen. De regeltjes hieronder, die als hulpmiddel dienen, zijn alleen bedoeld in situaties waarin je moet terugvallen op 'regeltjes' die voor iedereen gelden.
Om in formele (luchtmacht-)situaties geen fouten te maken, volstaan de volgende eenvoudige regels.

U, tenzij:

Basisregel 1. Zeg in het openbaar tegen iedereen U, tenzij:

* de aangesprokene van gelijke rang is, of één rang hoger, maar geen opperofficier, èn van ongeveer dezelfde leeftijd;

* de aangesprokene een burgercollega is, van wie je weet dat zijn of haar positie overeenkomt met de eigen (militaire) positie

* de aangesprokene van lagere rang is dan jij zelf èn duidelijk veel jonger in leeftijd (voor burgermedewerkers geldt hetzelfde).

Jij, tenzij:

Basisregel 2. Zeg in het normale, wat informelere, dagelijkse verkeer met militaire en burgercollega's van lagere rang, gelijke rang of van één rang hoger rustig jij, tenzij:

* u merkt dat de aangesprokene zich daar aan stoort;

* de aangesprokene duidelijk ouder is;

* de aangesprokene iemand is van wie u niet wenst dat hij of zij jij tegen u zegt.

Bij twijfel: vragen aan gesprekspartner

Basisregel 3. Bij twijfel: vraag ernaar hoe de gesprekspartner wil worden aangesproken.

13. HET VOEREN VAN EEN GESPREK

Blijf hoffelijk tijdens een gesprek, laat anderen ook aan het woord

Het gesprek is een uitwisseling van gedachten, opvattingen, ervaringen en dergelijke tussen twee personen. Je moet dus oppassen voortdurend alleen aan het woord te zijn zonder de overige leden van het gezelschap een kans te geven zich te laten horen. Het is ook niet de bedoeling tot het andere uiterste te vervallen door zich te beperken tot luisteren en beamen van de opmerkingen van anderen.

Gesprekken bepalen de sfeer

Vooral bij ontvangsten en 'cocktail parties' is het gaande houden van het gesprek van groot belang: de sfeer staat of valt daarmee. Als gastheer mag je je volstrekt niet afzijdig houden. Als het gesprek stokt, verstoort dat de hartelijke en genoeglijke sfeer. Deze sfeer in stand houden en opbouwen is de primaire taak van de gastheer; wat daarbij geserveerd wordt is wat dit betreft bijzaak. Converseren is een vaardigheid op zich die overigens wel aan te leren is.

Onderwerpen van gesprek

Als onderwerpen van conversatie komen in aanmerking vrijwel alle onderwerpen. De wijze waarop het gesprek wordt gevoerd en het niveau 'maken' het onderwerp. Het hoeft niet altijd verheffend te zijn of op een hoog abstractieniveau, want je kan ook tot een gesprek komen over (gezamenlijke) interessen of werkzaamheden van één van de deelnemers aan het gesprek. Voorkom uitsluitend dienstgesprekken', kinder- of hondenverhalen. Deze zijn zelden van belang voor een ander.

Vermijd te veel levendigheid

Bij een afwijkende mening is er geen bezwaar tegen dat te laten blijken. Levendigheid in de toon van de conversatie is zonder twijfel aan te bevelen, maar mag nimmer gaan ten koste van een rustige houding en een kalme manier van spreken. Het getuigt van slechte smaak, als je in heftige betogen vervalt of een ander zijn mening tracht op te dringen.

Gesprekken in openbare gelegenheden

In treincoupés en dergelijke publieke plaatsen behoort het gesprek over dienstaangelegenheden te worden vermeden of op gedempte toon te worden gevoerd, teneinde te voorkomen dat buitenstaanders er kennis van nemen. Een voor buitenstaanders hoorbare, kritische conversatie over dienstaangelegenheden hoort niet.

Anekdotes

Als je er slag van hebt op geestige wijze een anekdote te vertellen, zal je de gastheer en de gastvrouw en de overige gasten daarmede een vrolijk moment kunnen bezorgen, maar pas op voor de rol van conferencier.

Geef geen aanstoot

Kijk uit dat niemand aan het onderwerp en het gehalte van het gesprek aanstoot kan nemen. 'Gepeperde' grappen en gewaagde gezegden zijn, zoal niet altijd, dan toch zeker in damesgezelschap en tegenover ouderen misplaatst en zullen niet altijd begrepen (willen) worden.
Ook al hoor je het dagelijks op radio en TV, vermijd toch plat woordgebruik. Delicate onderwerpen kan je beter ook niet te berde brengen, net zo als uitvoerige beschrijvingen van ziekte, operaties e.d.

Houd afstand en dring u niet op

Je geeft blijk van slechte manieren, wanneer je je fysiek opdringt bij degene tegen wie je spreekt door te dicht bij hem/haar te gaan staan of zitten of op andere hinderlijke wijze geheel en al zijn/haar aandacht tracht op te eisen.

Met een hand voor de mond praten is niet vriendelijk. Hierdoor dwing je de ander tot onnodige inspanning.

Praat niet over anderen

'Spreek niet over anderen, dan doen zij wel over u als u weg bent', wordt wel eens gekscherend gezegd. Het is aan u om dìe conversatie uitsluitend positief te laten zijn.

14. AAN TAFEL

Goede tafelmanieren zijn universeel

Gebruiken aan tafel. Alle regels die bij de eenvoudige dagelijkse maaltijden gelden, worden op dezelfde wijze toegepast bij een diner. Gewoontes bij de maaltijd verschillen per land of per streek, maar goede tafelmanieren zijn universeel. Afwijkingen van dat wat in Nederland gebruikelijk is zullen daarbij zeker niet storen.

Kleding

Ook aan tafel is het uiterlijk verzorgd

Wees bij elke maaltijd correct gekleed. De gastvrouw zal 's avonds niet aan tafel gaan in de kleding die zij 's morgens droeg; je bewijst haar dus de beleefdheid die zij zelf ook in acht neemt. Als het even kan moet je de moeite nemen je voor de avondmaaltijd op te frissen en te verkleden. Ongekamde haren, onverzorgde handen en nagels maar ook ongepoetste schoenen vereisen correctie voordat je aan tafel gaat.

Tijd

Wees op tijd

Wees op tijd; laatkomers begaan niet alleen een onbeleefdheid door anderen te laten wachten, maar veroorzaken last met het warm houden van de gerechten.

Aan tafel gaan

Aan tafel gaan als het teken is gegeven

Over het algemeen ga je aan tafel nadat daarvoor een teken is gegeven. Eenmaal aan tafel blijf je zitten. Word je om een dringende reden van tafel weggeroepen dan verontschuldig je je tegenover de overige aanwezigen.

Handige weetjes

Gebruik van het servet

Het servet dat uitsluitend dient om mond en vingers aan af te vegen, leg je op schoot en steek je nooit met één punt tussen hals en boord. Het servet wordt niet gebruikt om borden of bestek af te vegen. Dit is zeer krenkend voor de gastvrouw.

Achterwege laten

Don'ts

Er zijn meer dingen die je bij de maaltijd beter achterwege kan laten. Een korte opsomming: achteroverleunen in de stoel, over de tafel hangen, eten met de ellebogen op tafel geplant, 'koud blazen', met open mond kauwen, hoorbaar eten of drinken, praten met volle mond, drinken voordat de mond leeg is ('metselen'), te grote happen nemen, lepel of vork te vol stapelen, spelen met voorwerpen die op tafel liggen, gesticuleren met vork, mes of lepel.

Indien uitgegeten: duw het bord niet weg

Indien klaar met eten dan duw je het bord niet van je af. De stoel wordt pas achteruit geschoven als je van tafel opstaat.

Conversatie voortzetten na stilte voor gebed

Is er stilte voor het gebed, zowel vóór als na de maaltijd gehouden, dan wordt vervolgens de conversatie gewoonweg voortgezet.

Laat afkeurende opmerkingen over gerechten achterwege

Als je een aversie tegen bepaalde gerechten hebt, laat dat dan niet blijken; neem er hoogstens niet of heel weinig van. Opmerkingen als ‘Daar houd ik niet van’, ‘Dat lust ik niet’ of ‘Dat blief ik niet’ mogen niet worden gehoord.

Schep het bord niet overvol en eet het bord leeg

Het bord behoort niet te worden volgeladen; de randen moeten in ieder geval geheel vrij blijven. Spijzen van een schaal worden niet op een bord geschoven. Bovendien getuigt het van slechte manieren indien je zoveel neemt dat je wat heet ‘voor de mast’ komt te zitten, dat wil zeggen dat je het eten niet op kunt. Een bord eet je leeg en wordt niet schoongeveegd met een stukje brood of een fijngemaakte aardappel.

Eten naar de mond brengen en niets uitspuwen

Het eten

Je behoort het eten naar de mond te brengen, niet de mond naar het bord. Aan tafel spuw je nooit iets uit. Pitten van fruit deponeer je in de tot een kokertje gevormde hand en leg je daarna op het bord; visgraten en botjes verwijder je zo onopvallend mogelijk, terwijl je de andere hand voor de mond houdt.

Handen gebruiken bij het eten

Enkele eetwaren, zoals artisjokken, asperges, ongepelde kreeft, een boterham of een broodje en de meeste rauwe vruchten mag je met de vingers eten. Voor de overige eetwaren dient het gereedliggende bestek te worden gebruikt. Wanneer je met de rechterhand alleen eet, bijvoorbeeld soep, waarbij de linkerhand niets te doen heeft, laat je deze laatste naast het bord rusten. Verder dan het polsgewricht mag de arm niet op tafel. Het is ook niet de bedoeling om met de werkloze linkerhand van het naast het bord liggende stukje brood of broodje fraaie kunstgewrochten te kneden. Overigens, van dit brood haal je met de hand kleine stukjes af; een mes komt er niet aan te pas, tenzij boter of iets dergelijks erbij is geserveerd. In dat geval gebruik je het mes juist wel.

Vlees niet direct kleinsnijden

Je behoort het vlees niet in kleine stukjes te snijden wanneer je het op je bord krijgt; tijdens het eten snij je er telkens een stukje af. Evenmin mag je de overige spijzen van tevoren op het bord ‘klaarmaken’.

Wijn pas drinken na de toast

Wijn

Als er wijn aan tafel wordt geschonken wacht je met drinken totdat de gastheer of de gastvrouw een woord van welkom heeft geuit of, zo dit achterwege blijft, totdat de gastheer het glas heft. Wanneer je zelf niet van plan bent meer dan één soort wijn te drinken laat dan ook niet verschillende soorten inschenken. Bij een grote tafel kan de gastheer aan enige gasten verzoeken te helpen inschenken uit een fles of karaf in hun nabijheid. Wordt de wijn uit de fles geschonken dan vul je eerst je eigen glas ongeveer een derde vol om te voorkomen dat een ander het bovenste gedeelte zou krijgen waar mogelijk kleine stukjes kurk in drijven. Dit blijft echter achterwege als de wijn uit een karaf wordt geschonken. Je dient er op te letten dat glas te vullen dat voor de betrokken wijnsoort is bestemd; standaard witte en rode wijnglazen worden tot ongeveer twee derde volgeschonken. Voor je drinkt veeg je de mond met het servet af.

Dronk uitbrengen

Uitbrengen dronk

Wordt er aan een maaltijd of diner een toast uitgebracht, dan stop je zolang met eten. Bovendien behoor je te zwijgen en niet te eten of te drinken zolang een spreker aan het woord is.

Kleedjes

Kleedjes op het bord

Soms worden tussen de borden kleedjes gebruikt. Nadat het bovenste bord is weggenomen is het verstandig te wachten met het wegnemen van het kleedje van het onderste bord, aangezien het mogelijk is dat een tweede bord zal worden aangereikt dat ook op het kleedje moet worden geplaatst. Let op de gastvrouw en handel naar bevind van zaken.

Koffie

Koffie

Aan het einde van de maaltijd wordt meestal een kopje koffie aangeboden. Het lepeltje en dit geldt ook bij thee - is niet bestemd om er omstandig en luidruchtig mee te roeren of om er achtergebleven suiker mee op te lepelen. Ook mag je niet de inhoud van het kopje rondspoelen om zodoende de nog niet opgeloste suiker mee 'naar binnen te werken'.

Bestek van buiten naar binnen; servet links naast het bord; bordje voor brood eveneens links

Het hanteren van het bestek, het glas, een kopje en vingerkom

Het geordende bestek wordt gehanteerd in de volgorde van buiten naar binnen. Indien het servet niet op het bord ligt, maar ernaast, dan neem je het servet van de linkerzijde. Zo ook gebruik je het bordje voor een broodje o.i.d. aan de linkerzijde.

Soep eten

Soep lepel je naar je toe; het is daarbij geoorloofd het bord enigszins schuin naar je toe te houden, maar doe dat niet tijdens een officieel diner. De laatste druppels laat je verder onberoerd.

Steek het mes nooit in de mond

Steek het mes nooit in de mond.

Ellebogen bij het lichaam

Tijdens het eten houd je de ellebogen zo dicht mogelijk bij het lichaam. Ook bij het snijden van de spijzen moet je er op letten dat de ellebogen zo dicht mogelijk bij het lichaam worden gehouden.

De plaats van het bestek gedurende een pauze tijdens een gang

Tijdens een conversatie, als je pauzeert of onder het eten wat wil drinken, dan wordt de lepel met de steel naar rechts op het bord gelegd (tussen
4 en 5 van een klok) Niet er naast, ook al beschik je over een messenlegger. Een soeplepel wordt met de bolle kant naar beneden neergelegd. Vork en mes worden kruislings op het bord gelegd met het heft op 4 resp. 8 uur, waarbij de punten elkaar kruisen op 12 uur met juist nog even een punt op de rand van het bord.

Vork en mes worden naast elkaar gelegd met hun heft op 4 uur; mes boven met de snede naar de gebruiker. Als je uitgegeten bent wordt het bestek neergelegd. Hierbij wordt de lepel met de bolle kant naar beneden neergelegd met de steel op 4 uur.

Visgerechten

Een viscouvert gebruik je op dezelfde wijze als een mes en vork: het vismes in de rechterhand, de visvork in de linkerhand. Vis wordt niet aangeraakt met een mes dat later nog voor een ander gerecht wordt gebruikt.

Gebruik kop en schotel

Afhankelijk van je aanleg, hou je als je uit een kopje drinkt, dat in de rechter- en het schoteltje in de linkerhand (linkshandigen doen dat andersom). Een lepeltje dient om er even mee te roeren; daarna leg je het op het schoteltje. Een lepeltje wordt niet gebruikt om te 'kloppen' of hoorbaar mee te roeren. Het kopje wordt niet in beweging gezet om alsnog de suiker mee naar binnen te kunnen spoelen.

Vasthouden wijnglazen

Wijnglazen heb je normaal bij de kelk vast, tenzij het glas een lange steel heeft. In dat geval houd je het bij de steel vast vlak onder de kelk.

Het bijwonen van een diner

Uitnodiging voor een diner moet worden beantwoord

Een uitnodiging voor een diner behoor je zo spoedig mogelijk te beantwoorden, tenzij daarop 'p.m.' (pro memorie) of 'to remind' voorkomt. Het is voor degene die uitnodigt van belang zo spoedig mogelijk te weten dat je de uitnodiging aanneemt, zodat indien je afzegt, een andere gast in jouw plaats kan worden uitgenodigd.

Gasten arriveren op tijd

De gasten behoren op de aangegeven tijd aan te komen. Uiteraard begroet je eerst de gastvrouw en de gastheer, ook al bevinden zich vele andere dames en autoriteiten in het vertrek. Met enkele vriendelijke woorden geef je de gastvrouw te kennen, dat je de uitnodiging op prijs stelt. Het vorenstaande geldt ook voor een diner dansant ('dinner dance' of 'buffet supper'), met dien verstande, dat je daarbij wat later mag komen dan is aangegeven op de uitnodigingskaart, maar later dan een half uur is te lang.

Tafelschikking

Bij grote diners is er vaak een tafelschikking waarop de gastheer de aandacht van de gasten vestigt. De gastvrouw begeeft zich, eventueel door een eregast begeleid, het eerst aan tafel, waarop het overige gezelschap volgt. Jongeren laten ouderen voorgaan.

Heren gaan aan tafel met tafeldame, begeleiden dames

Ook kan het voorkomen dat de heren wordt verzocht met hun tafeldame aan tafel te gaan zitten. De heren begeleiden de dames.

Privé-diners: gastvrouw wijst plaatsen aan

Bij privé diners gaat je ongedwongen de eetkamer binnen - eerst de dames en daarna de heren - en wijst de gastvrouw aan tafel de plaatsen aan.

Heren gaan pas zitten nadat gastvrouw, dames en ouderen gezeten zijn

De heren gaan pas zitten nadat de dames en de ouderen zijn gaan zitten. De tafeldame wordt geassisteerd met het aanschuiven van de stoel bij het gaan zitten. Heren gaan niet zitten voordat de gastvrouw is gezeten.

Menu niet uitgebreid bestuderen

Indien het menu op daarvoor bestemde kaarten is aangegeven, neem je daar slechts op bescheiden wijze kennis van.

Tafelgesprek

Iedere gastvrouw, maar ook iedere gast, zal het op prijs stellen indien de gasten zich beijveren om met hun buren een tafelgesprek te onderhouden; een gesprek met verderaf zittenden kan beter worden vermeden.
Het succes van het diner hangt grotendeels af van de (geanimeerde) tafelgesprekken. Een bijdrage aan de tafelgesprekken getuigt van sympathie voor de andere gasten en dus voor de keuze van het gezelschap door de gastheer en gastvrouw.

Alleen in geval van noodzaak spreken met bedienend personeel

Je spreekt niet tegen het ronddienende personeel dan alleen in geval van noodzaak en dan zo onmerkbaar mogelijk.

Bedanken gastheer en gastvrouw

Hoewel de welvoeglijkheid met zich meebrengt bij het afscheid een woord van dank tot de gastvrouw en de gastheer te richten, moet je ervoor oppassen te overdrijven. Bij een zeer groot gezelschap zal het niet altijd doenlijk zijn een ieder persoonlijk bij het weggaan te groeten en zal je moeten volstaan met het groeten van de gastvrouw en de gastheer en diegenen van de gasten bij wie je aan tafel in de buurt hebt gezeten. De overigen groet je in het algemeen door bijvoorbeeld een lichte buiging of een zeer bescheiden en korte zwaai met de onderarm.

Officieel diner: attentie niet vereist; Privé diner: attentie op z'n plaats

Wanneer je officieel te eten wordt gevraagd, kan je voor de gastvrouw bloemen of een andere attentie meebrengen of laten zenden.
Als je dat niet doet is dat niet kwalijk of fout. Voor een privé diner is zo'n attentie op zijn plaats. Het meebrengen van bloemen brengt wel de verplichting van de gastvrouw met zich mee dat ze in een vaas worden gezet. Aangezien zij toch al erg bezig zal zijn, is het beter om de bloemen eerder op de dag te laten bezorgen of om een andere attentie mee te brengen.

Tafelschikking

De tafelschikking is nog steeds gebruikelijk en gewenst. Houd in het algemeen rekening met de (militaire) hiërarchie. Boekwerkjes op het gebied van de etiquette zullen uitkomst bieden.

15. TELEFONEREN

Voeren van telefoongesprekken

Door invoering van mobiele telefoons, antwoordapparaten, voicemail en apparaten met nummerweergave is het telefoongebruik in vele gevallen veranderd. De openingszin luidt dan ook steeds vaker, hallo, ja of we noemen alleen onze voornaam. Je kunt je echter voorstellen dat deze manier van opnemen niet past bij een professionele organisatie als de Koninklijke Luchtmacht.
Ook bij telefoneren dient er sprake te zijn van goede omgangsvormen. Zeker als je wordt gebeld door iemand buiten het eigen onderdeel geef je een visitekaartje af van jezelf en de Koninklijke Luchtmacht. Om er nu zeker van te zijn dat je te allen tijde personen correct te woord staat hebben we hieronder enkele wenken voor correct/formeel telefoneren vermeld.

· Opnemen. Als je wordt gebeld kun je het beste opnemen met het noemen van de rang of functie, naam en de afdeling waarvoor je werkzaam bent, gevolgd door een goedemorgen, (middag, avond of nacht).
· Aankondiging. Als je zelf iemand opbelt handel je op nagenoeg dezelfde wijze, met dien verstande dat je nu begint met goedemorgen, (middag, avond of nacht).
· Stoor ik? Vraag als je zelf belt altijd of het telefoontje gelegen komt. Niets is hindelijker dan op een ongelukkig moment gestoord te worden door iemand die telefonisch een lang verhaal begint zonder te vragen of het op dat moment wel uitkomt.
· Afsluiten. Beëindigen van een gesprek doe je door b.v. de persoon te bedanken voor het antwoord, het was aardig met u te praten of het was fijn u gesproken te hebben tot ziens of tot horens etc.
· Opnemen voor een ander. Zorg ervoor dat je naam, rang, onderwerp en eventueel het tijdstip noteert als je de telefoon voor iemand anders opneemt.

Mobiele telefoon wordt soms als storend ervaren

De mobiele telefoon is uit onze samenleving niet meer weg te denken. Voor sommige mensen lijken mobiele telefoons wel heel erg onmisbaar: zij laten zich zelfs in theaters, restaurants e.d. bellen. Dat wordt door anderen als zeer storend ervaren. Hieronder volgt een aantal situaties waar het absoluut taboe is de mobiele telefoon te gebruiken:

Do’s

De mobiele telefoon moet uit:

· In restaurants;
· In het theater;
· Tijdens een vergadering;
· In het openbaar vervoer.

Natuurlijk is het denkbaar dat je wilt bellen in een trein. Vraag aan de overige passagiers of zij bezwaar hebben als je wilt telefoneren. Indien dat zo is, ga je naar het balkon. In een restaurant, theater of tijdens een vergadering bel je alleen als daarvoor gelegenheid is, dus in een foyer, of in een lobby.

Dit is een uitgave van het kabinet van
de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten
Postbus 20703
2500 ES Den Haag
Uitgiftedatum: februari 2002

KONINKLIJKE LUCHTMACHT

